

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická
fakulta

Václav Pravda

**Vyloučení člena statutárního orgánu obchodní korporace
z výkonu funkce**

Diplomová práce

Olomouc 2016

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Vyloučení člena statutárního orgánu obchodní korporace z výkonu funkce vypracoval samostatně a citoval jsem všechny použité zdroje.“

V Olomouci dne 29. června 2016

.....
Václav Pravda

Na tomto místě bych rád poděkoval váženému panu Mgr. Michalovi Černému, Ph. D., za jeho odborné vedení, konzultace a cenné rady, jakožto i za jeho ochotu a hlavně trpělivost při psaní této práce.

Obsah

Obsah.....	4
Seznam použitých zkratek.....	6
1. Úvod.....	7
2. Pojem a účel vyloučení z výkonu funkce.....	9
2.1. K pojmu diskvalifikace.....	9
2.2. Veřejný a soukromý zájem na vyloučení z výkonu funkce.....	9
2.2.1. Zájem veřejný – diskvalifikace jako sankce.....	9
2.2.2. Zájem soukromý – diskvalifikace jako ochrana individuálních zájmů.....	10
2.3. Ochrana proti nežádoucímu jednání nejen členů statutárních orgánů.....	11
3. Důvody a proces vyloučení z výkonu funkce.....	12
3.1. Společná pravidla pro diskvalifikaci.....	12
3.2. Diskvalifikace z důvodu úpadku.....	14
3.3. Diskvalifikace z důvodu porušení péče řádného hospodáře (a jiné péče).....	17
4. Osobní rozsah vyloučení.....	24
4.1. Osobní rozsah vyloučení při diskvalifikaci při úpadku.....	25
4.1.1. Zvláštní přístup při zvláštních okolnostech při úpadku.....	26
4.1.2. Zúžení možnosti diskvalifikace a možnost liberace.....	28
4.2. Osobní rozsah vyloučení při diskvalifikaci z důvodu porušení péče.....	29
4.2.1. Zvláštní přístup při zvláštních okolnostech při porušení péče řádného hospodáře.....	29
5. Výjimky z vyloučení.....	31
6. Postavení vyloučeného člena a právní následky s vyloučením spojené.....	34
6.1. Diskvalifikace fyzických a právnických osob.....	35
6.2. Následné zrušení rozhodnutí o diskvalifikaci.....	36
6.3. Opětovné vyloučení až na 10 let.....	36
6.4. Trestněprávní aspekty porušení zákazu vykonávat funkci.....	37
7. Ručení související s vyloučením z výkonu funkce.....	39
7.1. Ručení členů orgánu při úpadku obchodní korporace.....	39
7.2. Ručení při porušení zákazu vykonávat funkci.....	41
8. „Vyloučení“ za dob Obchodního zákoníku a dnes.....	42
8.1. Obecné srovnání dané úpravy v ObchZ a ZOK.....	43

8.2. Základní princip a účel překážky výkonu funkce.....	44
8.3. Srovnání co do důvodu.....	45
8.4. Srovnání co do způsobu.....	46
8.5. Srovnání z hlediska časového působení	46
8.6. Srovnání z hlediska výjimek a působení ve funkci přes zákaz.....	48
9. Komparace právní úpravy a ČR a SR.....	51
9.1. Základní přehled diskvalifikace na Slovensku	51
9.2. Základní odlišnosti mezi českou a slovenskou diskvalifikací	54
9.3. Register diskvalifikací	55
Závěr.....	57
Seznam použitých zdrojů.....	59
Shrnutí	64
Abstract.....	64
Klíčová slova	65
Key words.....	65

Seznam použitých zkratek

Diskvalifikace	Vyloučení z výkonu funkce ve smyslu § 63 a násl. ZOK
InsZ	zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů
LZPS	předpis č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů
ObchZ	zákon č. 513/1991 Sb., Obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
OSŘ	zákon č. 99/1963Sb., Občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
ZOK	zákon č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních společnostech a družstvech, v platném znění
ZZŘ	zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů
OZ	zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník, v platném znění
ZPKT	zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů
TZ	zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
ZoVŘ	zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, ve znění pozdějších předpisů
FO	fyzická osoba, člověk
PO	právnická osoba
TČ	trestný čin
VOS	veřejná obchodní společnost
KS	komanditní společnost
Překážka	Překážka výkonu funkce ve smyslu § 381 ObchZ
ZoKaR	zákon č. 7/2005 Zb., o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ve znění pozdějších předpisů (SK)
A.S.	akciová společnost
S.R.O.	společnost s ručeným omezeným
SK	Slovenská republika, slovenský

1. Úvod

Vzhledem k rekodifikaci soukromého práva je toto téma aktuální a vyvolává mnoho nezodpovězených otázek.

Hlavními body, které jsou pro tuto práci klíčové, je doposud ne příliš detailně popsany procesní aspekt vyloučení z výkonu funkce, právní postavení člena statutárního orgánu po vyloučení z funkce, osobní rozsah vylučovaných osob a další. Tyto instituty jsou zatím jen nekomplexně, byť odborně a na vysoké úrovni, popsány v komentovaných zněních zákona. Zajímavým jevem je, že se i renomovaní autoři komentářů mnohdy neshodují. Rád bych se v této práci věnoval komparaci některých jejich protichůdných názorů a podělil se se čtenářem o můj vlastní pohled na věc.

Nejzásadnější rekodifikační změnou v této oblasti je fakt, že nyní o vyloučení z výkonu funkce rozhoduje pouze nezávislý soud. Z teoretického hlediska se téměř vždy jedná o krok kupředu, když o subjektivních právech začne rozhodovat soud ad hoc. Pokud se navíc jedná o samostatné řízení, v němž jsou garantována práva jejich účastníků, dalo by se hovořit o povýšení úlohy právního státu ve společnosti.

Nové pojetí vyloučení přináší kromě nových řešení, dříve pouze judikovaných, i nové nedořešené otázky. Tyto otázky budou bez pochyby ponechány soudní praxi.

Nemíním sice suplovat úlohu obecných soudů, pokusil bych se však přinést na věc můj vlastní názor a případně přistoupit k řešení mezer analogicky či pomocí různých metod právního výkladu. Legislativní práce v oblasti vyloučení z výkonu funkce byly značně ovlivněny např. německým, ale hlavně britským právem, a to zejména rozsáhlým předpisem Company Directors Disqualification Act z roku 1986.

Součástí práce však bude srovnání v prvé řadě s právem, které pro nás bude ještě po nějakou dobu aktuální, tedy s úpravou Obchodního zákoníku. Jako další institut ke komparaci je podle mého názoru vhodné zvolit Vyloučení z výkonu funkce ze země nám právně nejbližší, Slovenska. Bratři Slováci v nedávné době přijali do své sbírky zákonů novelu obchodního zákoníku, která je v lecčem podobná české právní úpravě. V některých institutech spojených s vyloučením z výkonu funkce se však zásadně liší. Pokusím si udělat názor na otázku, která ze tří posuzovaných úprav je pro naše právní prostředí nejvhodnější.

Cílem této práce je dále poskytnout čtenáři podrobnou orientaci v problematice Vyloučení z výkonu funkce a pochopení základních společných znaků, resp. rozdílů mezi

tímto institutem a úpravou jak nedávno minulou, tak moderní úpravou našich východních sousedů.

Co do technických záležitostí jsem si jako hlavní metodu, která prolíná celou práci, zvolil metodu komparační. Práce bude spočívat v analýze změn právní úpravy v některých otázkách předpokladů k výkonu funkce. Mezi stěžejní prameny bych zařadil komentovaná znění zákonů, a to zejména Zákona o obchodních korporacích, Obchodního zákoníku a zákona o zvláštních řízeních soudních. Dalšími klíčovými zdroji jistě budou důvodové zprávy a odborné články publikované na internetu.

2. Pojem a účel vyloučení z výkonu funkce

2.1. K pojmu diskvalifikace

Ačkoliv zákon č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních společnostech a družstvech, v platném znění (dále jen „**ZOK**“), s pojmem „diskvalifikace“ nepracuje, je tento pojem v teorii využíván a plně ztotožňován se souslovím „Vyloučení z výkonu funkce“¹.

Diskvalifikací, resp. vyloučením z výkonu funkce rozumíme zákaz výkonu funkce člena statutárního orgánu či obdobné funkce v jakékoliv obchodní korporaci². Jinými slovy se jedná o znemožnění vykonávat určitou funkci v korporaci, a to konkrétní osobě po konkrétní dobu pravomocným soudním rozhodnutím. V průběhu celé této práce se pokusím tento pojem co nejpřesněji vymezit ve smyslu jeho užití v § 63 a násl. ZOK.

Institut vyloučení z výkonu funkce (dále jen „**Diskvalifikace**“) v Obchodním zákoníku (dále jen „**ObchZ**“³) nebyl. Blíže ke srovnání úpravy ObchZ a ZOK v kapitole osmé této práce. Nové pojetí diskvalifikace navazuje na právní úpravu o řízení o úpadku v zákoně č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**InsZ**“) a na jeho navazující legislativní změny.

2.2. Veřejný a soukromý zájem na vyloučení z výkonu funkce

Na diskvalifikaci lze obecně hledět dvěma způsoby. Za prvé je možno sledovat veřejný zájem, za druhé zájem soukromý. Byť je obtížné určit hranici mezi sledováním toho kterého zájmu, jejich některé vlastnosti jsou velmi charakteristické.

2.2.1. Zájem veřejný – diskvalifikace jako sankce

Soudy ve Velké Británii, resp. Anglii, rozhodly, že se diskvalifikací mimo jiné rozumí sankcionování diskvalifikovaného. Odůvodněním je, že není zapotřebí chránit pouze osoby, jež jsou účastny v dané obchodní korporaci, nýbrž trh jako takový,

¹ Např.: BĚLOHLÁVEK, A. J. a kol. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, I. Díl, s. 401

² Ibid, s. 402

³ Mínen zákon č. 513/1991 Sb., **Obchodní zákoník**, ve znění pozdějších předpisů, pozbyl účinnosti ke dni 31.12.2013, kdy byl nahrazen zejména zák. č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník, v platném znění; zák. č. 90/2012 Sb., Zákon o obchodních společnostech a družstvech, v platném znění.

včetně potenciálních zákazníků dotčené korporace⁴. Sankce by pak měla mít jak individuální, tak obecný odrazující účinek, tj. sankcionovaná osoba se zakázaného jednání příště raději nedopustí a další osoby si takové jednání také raději dopředu rozmyslí, než aby jim byla rovněž udělena tato sankce.

2.2.2. Zájem soukromý – diskvalifikace jako ochrana individuálních zájmů

Např. návrh člena proti jinému členu statutárního orgánu téže korporace, který chrání jak zájmy obchodní korporace, tak zájmy vlastní, pokud je rovněž majetkově účasten na této korporaci.

Podle smyslu soudobé české právní úpravy se podle mého názoru nacházíme na pomezí soukromého a veřejného zájmu, resp. oba zájmy jsou zohledněny. Vezmeme-li v úvahu první typický případ diskvalifikace plynoucí z § 63 ZOK, tedy diskvalifikaci, o které soud rozhoduje i bez návrhu při insolvenčním řízení⁵, je možno zde identifikovat oba zájmy.

Už jen to, že soud smí o vyloučení rozhodnout, aniž by bylo třeba dispozičního úkonu osoby s důležitým zájmem, indikuje **veřejný zájem**. Dalším cílem řízení o diskvalifikaci z výše zmíněného důvodu je zajisté i účinná ochrana jak věřitelů přihlášených do insolvenčního řízení, tak ochrana celé společnosti, které by diskvalifikovaná osoba mohla v budoucnu svým nedbalým, nebo jinak nežádoucím jednáním škodit. Je třeba poukázat na to, že veřejný zájem je u nás opravdu důležitý a nejedná se pouze o teoretickou proklamaci, nýbrž o skutečnost s reálnými důsledky v právní úpravě. Vezmeme-li do úvahy § 15 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZZŘ“), zjistíme, že pokud je vzat návrh na zahájení řízení o diskvalifikaci zpět, soud může rozhodnout o neúčinnosti tohoto zpětvzetí. Zákon o neúčinnosti zpětvzetí hovoří při případech, kdy lze zahájit řízení i bez návrhu, což v obou diskvalifikačních případech lze.⁶ V tomto spatřuji zájem veřejný.

Naopak přípustnost vydání rozhodnutí o diskvalifikaci na návrh „*každého, kdo na něm má důležitý zájem*“⁷, opět indikuje uplatnění, tentokrát **soukromého zájmu**. Obsah

⁴ Diplomová práce Daniela Lály, Praha, *DISKVALIFIKACE ČLENŮ ORGÁNU A DALŠÍCH OSOB Z VÝKONU FUNKCE V OBCHODNÍ KORPORACI*

⁵ BĚLOHLÁVEK, A. J. a kol. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, I. Díl, s. 401

⁶ LASÁK, J.; POKORNÁ, J.; ČÁP, Z.; DOLEŽIL, T. a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. I. díl*. Praha: Walters Kluwer, a. s., 2014, s. 558-559

⁷ § 63 odst. 3 zák. č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních společnostech a družstvech, v platném znění

neurčitého právního pojmu „důležitý zájem“ je pro pochopení soukromého zájmu klíčový. Jen ve stručnosti uvedu, že se může jednat jak o důležitý zájem akcionáře předmětné společnosti na jeho majetkových právech, tak i o důležitý zájem morální, jež spočívá v „*potrestání osoby, která způsobila věřitelům či zaměstnancům upadnuvší korporace škodu.*“⁸

Blíže se ke způsobům vyloučení budu vyjadřovat v následující kapitole.

2.3. Ochrana proti nežádoucímu jednání nejen členů statutárních orgánů

Jak je níže podrobněji popsáno v kapitole čtvrté, nepojednávám zde výhradně o členech statutárních orgánů, nýbrž s respektem k § 69 odst. 2 ZOK se ustanovení dílu osmého, hlavy první ZOK, užijí dále na osoby v postavení obdobném.

⁸ LASÁK, J.; POKORNÁ, J.; ČÁP, Z.; DOLEŽIL, T. a kol. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. I. díl. Praha: Walters Kluwer, a. s., 2014, s. 563-564

3. Důvody a proces vyloučení z výkonu funkce

V zásadě dnes existují dva diskvalifikační důvody. Co do prvního z nich je diskvalifikace spjata s insolvenčním řízením, kdy se vylučovaná osoba alespoň dílem činí odpovědná za úpadek obchodní korporace⁹ (podrobněji v podkapitole 3.2.).

Druhým důvodem je jednání vylučované osoby mimo rámec péče řádného hospodáře¹⁰ (podrobněji v podkapitole 3.3.).

3.1. Společná pravidla pro diskvalifikaci

Společným jmenovatelem obou typových diskvalifikací je pevně stanovená doba, po kterou vyloučená osoba nesmí funkci vykonávat. Tato doba je stanovena na 3 roky¹¹. V případě, že by osoba již vyloučená porušila soudem uložený zákaz, bude soudem i bez návrhu vyloučena z funkce až na 10 let. Z jazykového výkladu i dle interpretace komentovaného znění zákona je patrné, že se v tomto „sankčním“, druhém vyloučení, jedná o dobu vyloučení ponechanou na úvaze soudu¹².

Co do samotného procesu, řízení se samozřejmě liší. Dalším společným znakem je však fakt, že řízení zahájena z obou výše zmíněných důvodů jsou dle § 9 odst. 2 písm. f) zákona č. 99/1963Sb., Občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „OSŘ“), vedena u krajského soudu¹³. Byť se fakticky v obou případech jedná o soud krajský, z důvodu významných odlišností mezi oběma typy řízení je však, v případě diskvalifikace z důvodu úpadku, označován jako insolvenční soud a v druhém případě jako soud krajský¹⁴.

V obou případech rozhoduje soud usnesením dle § 25 odst. 1 ZZŘ, proti němuž je odvolání přípustné.

⁹ § 63 odst.1 ZOK

¹⁰ POKUD SE V TÉTO PRÁCI HOVOŘÍ O VYLOUČENÍ Z DŮVODU PORUŠENÍ PÉČE ŘÁDNÉHO HOSPODÁŘE, MÍNÍ SE TÍM DŮVODY PLYNOUCÍ Z § 65 ODST. 1 ZOK, VČETNĚ PORUŠENÍ TZV. **JINÉ PÉČE**, NEPLYNE-LI Z TEXTU NĚCO JINÉHO.

¹¹ BĚLOHLÁVEK, A. J. a kol. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, I. Díl, s. 417

¹² LASÁK, J.; POKORNÁ, J.; ČÁP, Z.; DOLEŽIL, T. a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. I. díl. Praha: Walters Kluwer, a. s., 2014, s. 578-579

¹³ SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 25

¹⁴ LASÁK, J.; POKORNÁ, J.; ČÁP, Z.; DOLEŽIL, T. a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. I. díl. Praha: Walters Kluwer, a. s., 2014, s. 578-579

K pojmu navrhovatele dle § 63 odst. 3 ZOK:

Pro oba případy vyloučení jsou aktivně legitimováni všichni, kdož mají **důležitý zájem** na vydání rozhodnutí o vyloučení¹⁵. Výčet těchto osob není v žádném zákonném ani podzákonném předpise taxativně vymezen. Bylo by nemožné vymezit všechny možné navrhovatele, u nichž připadá v úvahu důležitý zájem. Autoři komentáře však považovali za vhodné srovnat „*důležitý zájem*“, o který v našem případě jde, s „*právním zájmem*“¹⁶. Rozdíl je v tom, že v našem případě, tedy v případě „*důležitého zájmu*“, nikoli však pouze právního, se může jednat např. i o pohnutku založenou na morálním základě. Příkladem může být morální zájem na „potrestání“ osoby, jež způsobila úpadek. Jde tedy o pouhý pocit zadostiučinění navrhovatele¹⁷.

Navrhovatel je v postavení plnohodnotného účastníka, jež disponuje procesními právy¹⁸. Navrhovatel je však omezen na svém právu disponovat řízením, jak již výše zmíněno, ve smyslu § 15 ZZŘ¹⁹.

Pro představu zde zmíním demonstrativní výčet osob, potencionálně procesně i věcně aktivně legitimovaných, uvedených v obou stěžejních komentářích²⁰. Shoda panuje zejména na:

- samotné přímo dotčené korporaci;
- věřitelích dotčené korporace;
- společnících / akcionářích dotčené korporace;
- věřitelském výboru²¹;
- jiných členech orgánů dotčené korporace.

Dále se může jednat o insolvenčního správce, obchodní partnery dotčené korporace, instituce reprezentující kolektivní zájmy - např. kolektivní zájmy spotřebitelů, bývalé věřitele,

¹⁵ Ibid, s. 563 - 564

¹⁶ Srovnej: „*Právní zájem*“ v § 93 ZOK

¹⁷ LASÁK, J.; POKORNÁ, J.; ČÁP, Z.; DOLEŽIL, T. a kol. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. I. díl. Praha: Walters Kluwer, a. s., 2014, s. 564

¹⁸ Ibid, s. 563

¹⁹ Dle § 15 ZZŘ může soud vyslovit neúčinnost zpětvzetí návrhu. Jak popsáno v podkapitole 2.2.1., tento postup podtrhuje důležitost ochrany podnikatelů, obchodních korporací i veřejnosti jako takové.

²⁰ LASÁK, J.; POKORNÁ, J.; ČÁP, Z.; DOLEŽIL, T. a kol. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. I. díl. Praha: Walters Kluwer, a. s., 2014, s. 1608. / BĚLOHLÁVEK, A. J. a kol. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. Plzeň: Aleš Čeněk, 201., s. 2733

²¹ Věřitelský výbor je jedním z věřitelských orgánů, jež sdružuje věřitele za účelem efektivní spolupráce v rámci insolvenčního řízení dle § 56 InsZ

bývalé akcionáře, kteří pro jednání vylučované osoby prodali své akcie se ztrátou a v neposlední řadě zaměstnance dotčené obchodní korporace.

Podání návrhu druhé a další osoby s důležitým zájmem se bude považovat za přistoupení k řízení²².

3.2. Diskvalifikace z důvodu úpadku

V § 63 ZOK, kterýžto paragraf je mateřským paragrafem pro diskvalifikaci jako takovou²³, hovoří o vyloučení, pokud „v průběhu insolvenčního řízení vyjde najevo, že výkon funkce osobou podle § 63 ZOK s přihlédnutím ke všem okolnostem případu vedl k úpadku obchodní korporace“²⁴.

Obecně řečeno, řízení o vyloučení z důvodu úpadku je typizovanější a více právně regulováno, než diskvalifikace z důvodu porušení péče řádného hospodáře. Z jazykového výkladu vyplývá, že průběh insolvenčního řízení²⁵ je neodmyslitelnou podmínkou pro zahájení řízení o diskvalifikaci, a to ať už se jedná o zahájení řízení ex offio či na návrh.

Další specifikum spočívá v absenci soudní diskrece. Jsou-li naplněny zákonné podmínky, soud dotyčnou osobu diskvalifikovat musí²⁶.

Má-li soud o diskvalifikaci rozhodnout kladně, podmínky plynoucí z §§ 63; 64 ZOK musí být splněny kumulativně.

❖ Podmínka průběhu insolvenčního řízení (úpadek)

V průběhu insolvenčního řízení musí vyplynout skutečnosti nasvědčující, že existují důvody pro diskvalifikaci. Pokud tyto skutečnosti během insolvenčního řízení vyjdou najevo, musí soud ex officio řízení o diskvalifikaci zahájit. Podle některých autorit může insolvenční soud řízení o diskvalifikaci zahájit až po kladném rozhodnutí o úpadku²⁷.

²² LASÁK, J.; POKORNÁ, J.; ČÁP, Z.; DOLEŽIL, T. a kol. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. I. díl. Praha: Walters Kluwer, a. s., 2014, s. 564

²³ Na § 63 ZOK odkazuje např. § 65 odst. 3 ZOK

²⁴ Tento úryvek není přímo obsažen v § 63 ZOK. V § 63 je citované znění ukryto pod odkazem „z důvodů podle § 64“. Samotný § 64 ZOK pak onen úryvek přímo obsahuje.

²⁵ „Průběhem“ insolvenčního řízení se míní doba mezi zahájením a skončením takového řízení. Řízení je zahájeno dnem, kdy insolvenční návrh dojde na věcně příslušnému soudu dle § 97 odst. 1 InsZ. Skončením takového řízení může být např. právní moc usnesení o zastavení insolvenčního řízení dle § 130 InsZ.

²⁶ Důvodová zpráva k zákonu č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech

²⁷ ŠTENGLOVÁ, I.; HAVEL, B.; CILEČEK, F.; KUHN, P.; ŠUK, P. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. I. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 159

❖ **Důvody pro diskvalifikaci při úpadku**

Obecně lze říci, že důvody pro diskvalifikaci při úpadku a při diskvalifikaci pro porušení péče řádného hospodáře se z velké části překrývají. V obou případech vylučovaný subjekt porušuje své povinnosti a jeho jednání bylo s to přímo ohrozit zájmy obchodní korporace. Rozdíl je zejména v tom, že v případě „úpadkové“ diskvalifikace již zájmy obchodní korporace byly porušeny natolik, že je na místě jednat třeba i o samotné existenci dotčené korporace²⁸.

V § 64 ZOK je striktně podmíněno, že „*výkon funkce [...] vedl k úpadku obchodní korporace*“. Je tedy třeba zkoumat jednání diskvalifikovaného subjektu v době výkonu funkce²⁹.

Příkladem onoho nežádoucího jednání může být např. zneužívání finančních prostředků obchodní korporace, pochybení administrativního charakteru, popř. různé formy nelojálního jednání, přičemž vždy toto jednání musí vést k úpadku obchodní korporace. Z toho vyplývá požadavek určité intenzity tohoto nežádoucího, byť i omisivního jednání. V zásadě se nejedná o ojedinělá pochybení, na základě nichž by se diskvalifikace jevila jako nespravedlivý následek³⁰.

❖ **Příčinný vztah mezi jednáním diskvalifikovaného a úpadkem**

Dále je třeba zkoumat příčinnou souvislost mezi „*škodlivým*“ jednáním diskvalifikované osoby a následkem, tj. úpadkem či hrozícím úpadkem obchodní korporace.

Je však třeba zdůraznit, že veškeré autority se ohledně problematiky diskvalifikace shodují přinejmenším na tom, že pokud člen orgánu jednal s péčí řádného hospodáře³¹ ve smyslu § 159 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník, v platném znění (dále jen „**OZ**“), nebude vyloučen, i kdyby jeho výkon funkce nakonec k úpadku obchodní korporace vedl³².

²⁸ Za předpokladu, že insolvenční soud rozhodne o způsobu řešení úpadku konkurzem, právnická osoba jako taková po následné likvidaci zaniká. Konkurz je jednou ze dvou možností a velmi častým způsobem řešení úpadku u právnických osob.

²⁹ Je přípustné vyloučit i bývalého člena orgánu, jež funkci již nevykonává. Blíže v kapitole 4.

³⁰ BĚLOHLÁVEK, A. J. a kol. Komentář k zákonu o obchodních korporacích. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 412

³¹ K péči řádného hospodáře blíže v podkapitole 3.3.

³² ŠTENGLOVÁ, I.; HAVEL, B.; CILEČEK, F.; KUHN, P.; ŠUK, P. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. I. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 161

Procesní aspekty:

Co se procesní stránky věci týče, od počátku existuje pluralita názorů. Uchopím-li jednotlivé názory dle časové posloupnosti, ještě před účinností ZOK byla diskvalifikace dle § 63 ZOK částí odborné veřejnosti považována za institut, jež se uvede v život rozhodnutím přímo v rámci insolvenčního řízení³³. Autoři zmíněného názoru polemizovali mimo jiné nad tím, zda se nejedná o incidenční spor v insolvenčním řízení dle § 159 InsZ. Vzhledem k tomu, že InsZ neuvádí diskvalifikaci v taxativním výčtu incidenčních sporů, o incidenční spor se jednat nemůže³⁴.

Druhým, z mého úhlu pohledu reálnějším procesním výkladem § 63 ZOK, je prohlášení řízení o diskvalifikaci za samostatné nesporné řízení dle § 85 ZZŘ³⁵. Autor zde kritizuje, že pokud by bylo vydáno rozhodnutí o diskvalifikaci v rámci insolvenčního řízení, jednalo by se o rozpor s právem na spravedlivý proces ve smyslu čl. 36 Listiny základních práv a svobod (dále jen „LZPS“). A sice z důvodu, že by insolvenční soud rozhodoval o právech a povinnostech osoby, jež není a ani nemůže být účastníkem řízení³⁶.

Komentované znění ZZŘ z roku 2015³⁷ se v této věci vyjadřuje konkrétněji, neboť řízení o diskvalifikaci subsumuje konkrétně pod § 85 písm. c) ZZŘ³⁸. Reflektuje zejména důvodovou zprávu³⁹ k tomuto zákonu, která ale demonstrativně uvádí pouze diskvalifikační řízení dle § 65 ZOK⁴⁰, nikoli tedy diskvalifikaci při úpadku.

Osobně se přikláním k interpretaci, že se skutečně jedná o **samostatné nesporné řízení**, které je vedené u insolvenčního soudu v podstatě jen proto, že soud rozhodující toho času o úpadku dotčené korporace a způsobu jeho řešení má k dispozici nejvíce relevantních informací k rozhodnutí o diskvalifikaci, tudíž se tento postup jeví jako velmi praktický. Podle

³³ ŘEHÁČEK, O; VRBA, M., *Nová úprava obchodních korporací a některé její souvislosti s insolvenčním právem*. Právní rozhledy, 2012, č. 10, s. 360

³⁴ Ibid

³⁵ LASÁK, J.; POKORNÁ, J.; ČÁP, Z.; DOLEŽIL, T. a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. I. díl. Praha: Walters Kluwer, a. s., 2014, s. 557

³⁶ Ibid

³⁷ LAVICKÝ, P. a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Řízení nesporné. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015, s. 237

³⁸ ZZŘ tímto označuje řízení o diskvalifikaci jako jedno z „řízení o některých otázkách týkajících se právnických osob“ v rámci hlavy II ZZŘ. Řízení je dále zařazeno do zbytkové klauzule pod písm. c), § 85 ZZŘ.

³⁹ Důvodová zpráva k zákonu č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních ze dne 27.2.2013

⁴⁰ Tedy druhý případ diskvalifikace (z důvodu porušení péče řádného hospodáře)

mého porozumění by se měl aplikovat ZZŘ⁴¹ a vedle něj pak OSŘ, na základě § 1 odst. 3 ZZŘ.

3.3. Diskvalifikace z důvodu porušení péče řádného hospodáře (a jiné péče)

V § 65 ZOK rozšiřuje možnost diskvalifikace o případ, kdy „*Mimo případy uvedené v § 63 a 64 může soud i bez návrhu rozhodnout o vyloučení, vyjde-li najevo, že člen statutárního orgánu v posledních 3 letech opakovaně a závažně porušoval péči řádného hospodáře, případně jinou péči spojenou podle jiného právního předpisu s výkonem jeho funkce...*“⁴²

Z dikce ustanovení § 65 ZOK plyne pravomoc soudu zahájit řízení o diskvalifikaci ex officio, nikoli však povinnost, jak je tomu v případě insolvenčního řízení. Dále platí, že soud o diskvalifikaci rozhodnout nemusí ani v případě zjištění opakovaného a závažného porušení péče řádného hospodáře⁴³.

§ 65 ZOK rozšiřuje možnost vyloučení na poměrně velikou škálu důvodů. Pojem péče řádného hospodáře je relativně neurčitý a široký. Odkaz na § 63 odst. 3 ZOK v podstatě otevírá možnost všem, jež bude soud ad hoc považovat za osoby s „*důležitým zájmem*“, aby řízení o diskvalifikaci zahájili.

V takovém případě bude krajský soud zkoumat, zda byla naplněna hypotéza § 65 ZOK. Zákon stanovuje podmínku **porušení péče řádného hospodáře**, která musí být naplněna kumulativně společně **s požadavkem kvality a kvantity tohoto porušení**. Dále zákon vymezuje alternativní podmínku⁴⁴, jež spočívá v porušení **jiné péče**, spojené podle jiného právního předpisu s výkonem funkce.

Následuje rozbor jednotlivých podmínek, tj. znaků skutkové podstaty (hypotézy) institutu diskvalifikace z důvodu porušení péče řádného hospodáře (nebo jiné péče).

⁴¹ Vzhledem k velmi strohé úpravě ve zvláštní části ZZŘ se aplikuje zejména obecná část ZZŘ a dále OSŘ, však pouze v té míře, pokud to neodporuje principům nesporného řízení.

⁴² § 65 odst. 1 ZOK

⁴³ LASÁK, J.; POKORNÁ, J.; ČÁP, Z.; DOLEŽIL, T. a kol. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. I. díl. Praha: Walters Kluwer, a. s., 2014, s. 573

⁴⁴ Jedná se o alternativu k „*porušení péče řádného hospodáře*“.

❖ Porušení péče řádného hospodáře

Pojem péče řádného hospodáře není v zákoně podrobněji definován. Po rekodifikaci soukromého práva se v této souvislosti nejčastěji odkazuje na § 159 odst. 1 OZ, jenž je jedním z obecných ustanovení o právnických osobách. Výše zmíněný paragraf obecně určuje, že ve své podstatě jde o **nezbytnou loajalitu** a výkon funkce **s potřebnými znalostmi a pečlivostí**.

Podle podrobnějšího výkladu § 159 odst. 1 OZ má řádný hospodář následující vlastnosti:

- Rozhoduje na základě dostatečných informací;⁴⁵
- rozhoduje v dobré víře ve prospěch právnické osoby, přičemž nepreferuje vlastní soukromé zájmy;⁴⁶
- vykonává činnost odborně a profesionálně;⁴⁷
- zachovává mlčenlivost a chrání obchodní tajemství;⁴⁸
- jako řádný hospodář musí rozpoznat, čeho již není vzhledem ke své odbornosti schopen. Pokud to nepozná, nebo pozná a nevyvodí z toho důsledky, má se za to, že jednal nedbale.⁴⁹

Z judikatury:

„Pojem péče řádného hospodáře lze přitom chápat tak, že řádný hospodář činí právní úkony týkající se obchodní společnosti odpovědně a svědomitě a stejným způsobem rovněž pečuje o její majetek, jako kdyby šlo o jeho vlastní majetek.“⁵⁰

Komentované znění § 65 ZOK praví, že při porušení péče řádného hospodáře, s respektem k výše zmíněnému, se bude spíše jednat o porušení nezbytné loajality, než o porušení povinnosti jednat pečlivě a s potřebnými znalostmi, jelikož zde máme dodatečnou ochranu – pravidlo podnikatelského úsudku.⁵¹

⁴⁵ ŠVESTKA, J.; DVORÁK, J.; FIALA, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek I.* Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 530

⁴⁶ *Ibid*

⁴⁷ *Ibid*

⁴⁸ *Ibid*

⁴⁹ LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 819, Rozsudek NS ze dne 30. 10. 2008, sp. zn.: 29 Cdo 2531/2008

⁵⁰ Usnesení NS ze dne 18. 10. 2006, sp. zn.: 5 Tdo 1224/2006. Slova JUDr. Jana Lasáka, Ph. D., LL.M.: „Soudím, že toto rozhodnutí trestního senátu Nejvyššího soudu je v zásadě aplikovatelné i v podmínkách péče řádného hospodáře členů orgánů právnických osob, zejména pak v případě členů statutárního orgánu právnické osoby.“

⁵¹ LASÁK, J.; POKORNÁ, J.; ČÁP, Z.; DOLEŽIL, T. a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. I. díl.* Praha: Walters Kluwer, a. s., 2014, s. 573

Pravidlo podnikatelského úsudku je jakýmsi exkulpačním nástrojem zavedeným v § 51 odst. 1 ZOK. Je důležité identifikovat zde dvě výše zmíněné složky jednání řádného hospodáře. Bez první, *nezbytné loajality* se nikdy žádný řádný hospodář neobejde⁵².

§ 65 ZOK dává možnost zachování druhé složky, tedy *jednání pečlivé s potřebnými znalostmi*, byť se může na první pohled zdát, že jednání posuzované osoby na první pohled pečlivé nebylo. Hovoříme zde o případu podnikatelského riskování, které k podnikání ze své podstaty patří. Příkladem může být podnikání, jež spočívá v investování do nejistých obchodů. V případě, že si posuzovaná osoba jedná loajálně, informovaně a v dobré víře ve prospěch své korporace, nemůže být ani v případě finanční ztráty při tomto podnikatelském riskování odpovědná⁵³.

❖ **Porušení jiné péče podle jiného právního předpisu (alternativně)**

ZOK ve svém § 65 odst. 1 dává soudu pravomoc diskvalifikovat také pro porušení tzv. *jiné péče*⁵⁴. Jinou péčí se nerozumí jakákoliv jiná péče. Musí se jednat o péči, kterou předpokládá jiný právní předpis.

Typicky se bude jednat o *jinou péči* spojenou s výkonem specifických předmětů podnikání⁵⁵. Teorie uvádí několik příkladů *jiné péče* podle jiného právního předpisu ve smyslu § 65 ZOK. Může se jednat např. o zákonem uloženou odbornou péči člena statutárního orgánu obchodníka s cennými papíry dle § 11a zákona č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**ZPKT**“)⁵⁶.

Je nezbytné uvědomit si, že pokud soud místo porušení péče řádného hospodáře diskvalifikuje z důvodu porušení jiné péče, stále se tak může dít pouze za předpokladu, že je toto porušení opakované a závažné⁵⁷.

⁵² Absence nezbytné loajality je neobhájitelná. (Ibid)

⁵³ BEZOUŠKA, Petr. *Souznění pravidla péče řádného hospodáře a podnikatelského úsudku* [online]. www.prkpartners.cz, [cit. 29. února 2016]. Dostupné na <<http://www.prkpartners.cz/rekodifikace/legislativni-novinky/404-souzneni-pravidla-pece-radneho-hospodare-a-podnikatelskeho-usudku/>>.

⁵⁴ „Jiná péče“ ve smyslu jiného pochybení, než porušení péče řádného hospodáře.

⁵⁵ ČÁP, Z.; JAHELKA, P.; JOSKOVÁ, L.; HEJDA, J.; VANĚČKOVÁ, V. Zákon o obchodních korporacích. Výklad jednotlivých ustanovení včetně návaznosti na české a evropské předpisy. 1. vydání. Praha: Linde Praha a. s., 2013, s. 78

⁵⁶ ŠTENGLOVÁ, I.; HAVEL, B.; CILEČEK, F.; KUHN, P.; ŠUK, P. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. I. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 161-162

⁵⁷ BĚLOHLÁVEK, A. J. a kol. Komentář k zákonu o obchodních korporacích. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 417

❖ **Porušení oné péče v posledních 3 letech, opakovaně a závažně**

Pro úspěšnou diskvalifikaci osoby dle § 65 ZOK musí být kromě výše zmíněného porušení péče⁵⁸ kumulativně splněny podmínky četnosti porušení (*opakovaně*), intenzity porušení (*závažně*) a muselo se tak stát v rozhodném období (*v posledních 3 letech*).

Co se četnosti týče, čtyři ze čtyř v této věci srovnávaných právních autorit⁵⁹ se shodují, že se o porušení péče musí jednat alespoň ve 2 případech, přičemž je toto číslo odůvodňováno analogií z výkladu § 336 písm. a) zákona č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „TZ“)⁶⁰.

U požadavku intenzity platí, že nelze jedince vyloučit pro jediný, byť závažný excés. Dále převažuje názor, že ani pokračující méně závažné porušení péče nemůže být důvodem k diskvalifikaci⁶¹.

Základní premisa tedy setrvává na nejméně 2 *závažných porušeních* oné péče, přičemž Lakákův komentář dále rozvíjí tuto myšlenku požadavkem *zásadních negativních dopadů* na dotčenou obchodní korporaci. Polemizuje se zde totiž nad možnou nepřiměřeností diskvalifikační sankce, pokud by i za předpokladu naplnění zbylých podmínek, nevznikla dotčené korporaci podstatná újma⁶². Osobně bych si v této fázi mých myšlenkových pochodů dovolil s tímto přístupem částečně nesouhlasit. Z mého porozumění autor navrhuje, aby soud zkoumal, jaké dopady opakované porušení péče mělo, načež o vyloučení rozhodne kladně pouze v případě shledání tzv. *zásadních dopadů* v příčinné souvislosti s jednáním vylučované osoby.

Dle mého názoru by bylo vhodnější zkoumat spíše *způsobilost* takového opakovaného a závažného porušení péče tyto *zásadní dopady* vyvolat. V případě, že by zkoumané jednání vylučované osoby bylo *způsobilé* ony *zásadní dopady* vyvolat, jevílo by se zjevně nespravedlivé nepostihnout toto jednání, byť z důvodu náhody nebo jiné nahodilé skutečnosti tyto *zásadní dopady* nenastaly⁶³.

⁵⁸ Ať už se jedná o péči řádného hospodáře nebo jinou péči dle jiného právního předpisu.

⁵⁹ Komentáře k ZOKu: Lasák a kol., Hejda a kol., Štenglová a kol., Bělohlávek a kol..

⁶⁰ Jedná se přečin Pohrdání soudem, přičemž pachatel opakovaně závažným způsobem ruší jednání soudu. Slovo „*opakovaně*“ se zde vykládá jako alespoň 2x.

LASÁK, J.; POKORNÁ, J.; ČÁP, Z.; DOLEŽIL, T. a kol. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. I. díl. Praha: Walters Kluwer, a. s., 2014, s. 573

⁶¹ BĚLOHLÁVEK, A. J. a kol. Komentář k zákonu o obchodních korporacích. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. s. 417

⁶² LASÁK, J.; POKORNÁ, J.; ČÁP, Z.; DOLEŽIL, T. a kol. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. I. díl. Praha: Walters Kluwer, a. s., 2014, s. 573

⁶³ Přiblížení mé úvahy: Pokud teleologicky přemýšlíme nad úmyslem zákonodárce, zejména o účelu těchto norem s respektem ke kapitole 2 této práce, dospějeme k závěru, že zákonodárce chtěl mimo jiné chránit veřejnost. V této souvislosti jsem uvažoval nad užitím analogie ve smyslu postihování páchaní trestných činů ve

S respektem ke všem možným názorům je však konečný způsob hodnocení situace v diskreci soudů. Na tom, že soud může rozhodnout o diskvalifikaci, aniž by skutečná újma korporaci vznikla, panuje shoda⁶⁴.

Porušení péče v rozhodném období – zákon stanoví, že rozhodným obdobím, ve kterém je potřeba pro účel diskvalifikace naplnit výše zmíněné podmínky⁶⁵, je období posledních 3 let, přičemž zákon nestanoví, od kdy počínáme zpětně ony 3 roky počítat.

Právě o rozhodném okamžiku, tedy o dni, od kterého počítáme zpětně dobu 3 let, panuje poměrně zásadní neshoda.

Např. podle Štenglové a kol. lze usoudit, že rozhodným okamžikem je den zahájení řízení o diskvalifikaci⁶⁶. K tomuto přístupu se kloní také Lasák a kol.⁶⁷.

Na druhé straně stojí Hejda a kol.⁶⁸, který tvrdí, že rozhodným okamžikem, od kterého počítáme ony zpětné 3 roky, je vydání „*soudního rozhodnutí*“. Z této formulace se domnívám, že měl autor na mysli rozhodnutí ve věci samé, neboť řízení o diskvalifikaci nemusí být vždy zahájeno procesním rozhodnutím, ale může být zahájeno také dispozičním úkonem účastníka, tj. přímo dojitím návrhu na příslušný soud.

Uvažoval-li pisatel Hejdova komentáře jako rozhodný okamžik vydání rozhodnutí ve věci samé, podle mého názoru se zmýlil, neboť tento výklad by byl zjevně nelogický. Představme si situaci, kdy je zahájeno řízení o diskvalifikaci, přičemž soud vlastně neví, od kdy do kdy počítat posuzované období 3 let, jelikož skutečnost toto období určující, tedy rozhodnutí ve věci samé, ještě nenastala.

Pokud je však mé porozumění Hejdova komentáře chybné a autor „*soudním rozhodnutím*“ mínil rozhodnutí procesního charakteru, tedy v tomto případě pravděpodobně usnesení o zahájení řízení dle § 13 odst. 2 ZZŘ, autor opomenul zmínit druhou variantu

stádiu pokusu, kdy čin nebyl dokonán, jelikož byl pachatel v pozitivním skutkovém omylu, či z důvodu náhody bylo dokonání trestného činu zmařeno. Přesto na potrestání pachatele užita stejná trestní sazba, jako na pachatele, který trestný čin dokoná.

⁶⁴ ŠTENGLOVÁ, I.; HAVEL, B.; CILEČEK, F.; KUHN, P.; ŠUK, P. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. I. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 161

⁶⁵ Tj. **četnost** porušení péče (slovy zákona „opakovaně“) a **intenzitu** porušení péče (slovy zákona „závažně“).

⁶⁶ ŠTENGLOVÁ, I.; HAVEL, B.; CILEČEK, F.; KUHN, P.; ŠUK, P. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. I. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 161

- v řízení zahájeném na návrh jde o den, kdy byl soudu návrh doručen dle § 82 odst. 1 OSŘ

- v řízení zahájeném ex officio jde o den, kdy soud vydal usnesení o zahájení řízení dle § 13 odst. 2 ZZŘ

⁶⁷ LASÁK, J.; POKORNÁ, J.; ČÁP, Z.; DOLEŽIL, T. a kol. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. I. díl. Praha: Walters Kluwer, a. s., 2014, s. 572

⁶⁸ ČÁP, Z.; JAHELKA, P.; JOSKOVÁ, L.; HEJDA, J.; VANĚČKOVÁ, V. Zákon o obchodních korporacích.

Výklad jednotlivých ustanovení včetně návaznosti na české a evropské předpisy. 1. vydání. Praha: Linde Praha a. s., 2013, s. 77

zahájení řízení, tj. návrh osoby s důležitým zájmem, kde k takovému procesnímu rozhodnutí nedochází.

Dlužno podotknout, že s tímto názorem není Hejda a kol. sám. K intepretaci, že rozhodným okamžikem je vyhlášení rozhodnutí ve věci samé se přiklání i autorský kolektiv Bělohávkův⁶⁹.

Co se tedy těchto čtyř významných autorit týče, je to 2:2, tedy nerozhodně. Osobně se přikláním k prve zmíněnému názorovému proudu⁷⁰, že se ony 3 roky počítají zpětně od doby zahájení řízení, nikoliv ke konci řízení spočívající ve vyhlášení rozhodnutí ve věci samé.

Závěrem lze ještě doplnit, že není třeba, aby vylučovaný člen byl členem statutárního orgánu po celé posuzované období 3 let nebo aby byl členem tohoto orgánu v době zahájení řízení o diskvalifikaci⁷¹.

Procesní aspekty:

U diskvalifikace z důvodu porušení péče řádného hospodáře⁷² odpadají pochyby o možném střetu s insolvenčním řízením, jak tomu bylo u vyloučení z důvodu úpadku⁷³.

Není tedy pochyb o tom, že se opět jedná o **samostatné nesporné řízení**. Spornou skutečností však zůstává, zda se bude jednat o řízení dle § 85 písm. a) nebo písm. c). Pod písm. a) spadají statusové věci právnických osob, kdežto písm. c) je zbytková klauzule. Jak již bylo zmíněno při diskvalifikaci z důvodu úpadku, důvodová zpráva k ZZŘ a její intepretace z nedávné doby se staví na stranu aplikace písm. c)⁷⁴.

Neshledávám žádný důvod, proč by se mělo řízení o vyloučení z důvodu úpadku lišit od řízení o vyloučení pro porušení péče. Sice v jednom případě bude rozhodovat insolvenční (krajský) soud a v druhém „prostý“ krajský soud, ale podle mého názoru budou obě tato řízení probíhat dle stejných principů a stejných předpisů, s možnou výjimkou specifík daných rozdílnou povahou důvodů diskvalifikace. Tato specifika se například mohou projevit s typově různém způsobu dokazování. Příkladem možno uvést převrácení důkazního břemene

⁶⁹ BĚLOHLÁVEK, A. J. a kol. Komentář k zákonu o obchodních korporacích. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 417

⁷⁰ Štenglová a kol., Lasák a kol.

⁷¹ LASÁK, J.; POKORNÁ, J.; ČÁP, Z.; DOLEŽIL, T. a kol. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. I. díl. Praha: Walters Kluwer, a. s., 2014, s. 572

⁷² § 65 odst. 1 ZOK

⁷³ § 63 odst. 1 ZOK

⁷⁴ LAVICKÝ, P. a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Řízení nesporné. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015, s. 237

dle § 64 odst. 3 písm. b), kdy ten kdo má být vyloučen, může prokázat, že vynaložil péči rozumně pečlivé osoby.

4. Osobní rozsah vyloučení

Primárně se v zákoně hovoří o vyloučení *člena statutárního orgánu*. Lze vyloučit i právnickou osobu, přičemž je možnost vyloučit právnickou osobu a zároveň fyzickou osobu, která za ni funkci vykonávala. Nutno však vést řízení o každém z těchto osob⁷⁵. Koho všeho ovšem zákon rozumí pod pojmem *člen statutárního orgánu*?

- jednatel (společnost s ručením omezeným);
- člen představenstva (akciová společnost v případě dualistického systému);
- statutární ředitel (akciová společnost v případě monistického systému);
- společník (veřejná obchodní společnost);
- komplementář (komanditní společnost);

Dále platí, že: „*Tento díl se použije obdobně na osobu v obdobném postavení člena statutárního orgánu.*“⁷⁶

Toto společné ustanovení pro Díl osmý, Hlavy první, Části první ZOK, rozšiřuje jak možnost postihu osoby v tzv. *obdobném postavení*, tak překážku výkonu i jiné funkce, než funkce člena statutárního orgánu. Dá se tedy říci, že toto ustanovení má obousměrný účinek⁷⁷.

Typickou *osobou v obdobném postavení* je např. likvidátor⁷⁸, neboť jsou mu podle § 193 OZ svěřeny pravomoci statutárního orgánu korporace, pakliže je korporace v likvidaci. Právní teorie dále pokládá za *osobu v obdobném postavení* prokuristu, vedoucího odštěpného závodu, opatrovníka právnické osoby, popř. nuceného správce⁷⁹.

Naopak příkladem osob, jež zjevně nemají být pod tento pojem subsumovány, jsou členové dozorčích orgánů, byť se svým způsobem taktéž významně účastní na obchodní korporaci⁸⁰.

Nutno zdůraznit, že se osobní rozsah vyloučení v našich dvou diskvalifikačních procesech mírně liší⁸¹.

⁷⁵ BĚLOHLÁVEK, A. J. a kol. Komentář k zákonu o obchodních korporacích. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 562

⁷⁶ § 69 odst. 2 ZOK

⁷⁷ V této kapitole pojednávám o tom, kdo může být diskvalifikován. V kapitole sedmé pak bude pojednáno o tom, jakou funkci nemůže diskvalifikovaná osoba vykonávat.

⁷⁸ BĚLOHLÁVEK, A. J. a kol. Komentář k zákonu o obchodních korporacích. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 430

⁷⁹ LASÁK, J.; POKORNÁ, J.; ČÁP, Z.; DOLEŽIL, T. a kol. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. I. díl. Praha: Walters Kluwer, a. s., 2014, s. 585

⁸⁰ Ibid

4.1. Osobní rozsah vyloučení při diskvalifikaci při úpadku

K rozšíření diskvalifikace o osoby vlivné a ovládající v souvislosti s úpadkem

Co se diskvalifikace z důvodu úpadku dle § 63, resp. § 64 ZOK týče, zákon určuje další rozšíření aplikace těchto pravidel. Dle § 76 odst. 2 se ustanovení o diskvalifikaci užijí obdobně na vlivnou nebo ovládající osobu, jež svým vlivem podstatě přispěla k úpadku obchodní korporace.

Zákon výslovně odkazuje u vlivné či ovládající osoby na obdobné užití ustanovení §§ 63-66 ZOK. Z gramatického výkladu jasně vyplývá, že měl zákonodárce v úmyslu nově formovat možnost diskvalifikovat vlivné či ovládající osoby v obou případech, tj. jak při úpadku dle § 63 (§ 64), tak v případě porušení péče dle § 65 ZOK.

Co do diskvalifikace při úpadku, neshledávám zde problém. Co se však týče diskvalifikace pro porušení péče dle § 65 ZOK, vzniká zde jistý paradox. Lasákův komentář zde označuje užití tohoto ustanovení ve vztahu k § 65 ZOK za „zjevné přehlédnutí učiněné v rámci legislativního procesu“⁸². Lasákův komentář jde ještě hlouběji a jako důvod uvádí, že vlivná či ovládající osoba je jen zřídka vázána povinností péče řádného hospodáře, tedy § 65 ZOK obecně ve vztahu k vlivné či ovládající osobě uplatnit nelze. Jediným případem, kdy by vlivná či ovládající osoba byla vázána povinností péče řádného hospodáře, je případ, kdy taková osoba vykonává funkci statutárního orgánu nebo funkci v obdobném postavení, kde by se opět dal aplikovat § 63 (§ 64 ZOK). Stojí zde tedy názor, že aplikace na § 65 ZOK je „v lepším případě nadbytečná“ a že i přes výslovný odkaz nebude vlivná či ovládající osoba dle § 65 ZOK diskvalifikována.⁸³

Dovolím si zde navázat vlastní myšlenkou, neboť mne napadla situace, kdy diskvalifikace vlivné či ovládající osoby dle § 65 ZOK, pokud vystupuje jako osoba v postavení statutárního orgánu, nebo jako osoba v obdobném postavení, nebude nadbytečná.

Stane se tak tehdy, kdy aplikace § 64 ZOK nebude možná, jelikož je návrh na vyloučení osoby soudu doručen mimo dobu probíhajícího insolvenčního řízení. V takovém případě nemůže soud rozhodnout o diskvalifikaci kladně. Pokud by byl však návrh podán dle

⁸¹ Připomínám, že stále držím strukturu dvou diskvalifikačních typů / důvodů, tj. A) Diskvalifikace při úpadku a B) Diskvalifikace na úpadku nezávislá -> pro porušení péče řádného hospodáře či jiné péče

⁸² LASÁK, J.; POKORNÁ, J.; ČÁP, Z.; DOLEŽIL, T. a kol. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. I. díl. Praha: Walters Kluwer, a. s., 2014, s. 623

⁸³ Ibid

§ 65 ZOK, průběh insolvenčního řízení zde není podmínkou. Ano, podmínku insolvenčního řízení, ba dokonce podstatné přispění k úpadku, si rezervuje sám § 76 odst. 2 ZOK, který dle mého názoru musí být vždy v diskvalifikačním návrhu označen v kombinaci s § 63 (§ 64), nebo § 65 ZOK. Nicméně pokud se podá návrh dle § 65 ZOK, podle mého výkladu může být soudu doručen i po rozhodnutí o úpadku, na rozdíl od řízení dle § 63 (64 ZOK).

Pro shrnutí uvádím, že aplikace § 65 v souvislosti s § 76 odst. 2 je dle mého názoru možná a dává smysl už jen proto, že rozšiřuje časovou osu podání návrhu v případě, že je vlivná či ovládající osoba v pozici statutárního orgánu nebo osoby v obdobném postavení.

Zůstaneme-li ještě na okamžik u diskvalifikace vlivných a ovládajících osob a konfrontace mého mínění s Lasákovým komentářem, dovolil bych si s respektem a velkou úctou k autorům, ještě jednu poznámku.

Jak jsem zmínil výše, autor uvádí, že vlivné a ovládající osoby mají povinnost péče řádného hospodáře pouze, pokud jsou v pozici statutárního orgánu, a proto bychom měli spíše užít § 63 (64 ZOK). Zákon však v § 65 ZOK nabízí i alternativu v podobě povinnosti tzv. *jiné péče*, kterou ve své práci také zmiňuji. Sám Lasákův komentář se o jiných standardech jednání zmiňuje a jejich existenci ve vztahu k vlivným a ovládajícím osobám uznává.

Není tedy možné, aby byla taková osoba diskvalifikována proto, že poručuje *jiný standard* jednání dle § 76 odst. 2 ve spojení s § 65 ZOK, pokud zároveň tato osoba svým vlivem podstatně přispěla k úpadku? Osobně si myslím, že pokud tento *jiný standard* lze subsumovat pod „*porušení jiné péče*“ dle § 65, pak ano.

4.1.1. Zvláštní přístup při zvláštních okolnostech při úpadku

❖ Diskvalifikace osoby, která v době úpadku již funkci nevykonává

Vyloučen bude také ten, „...*kdo v době vydání rozhodnutí o úpadku členem statutárního orgánu obchodní korporace nebo osobou v obdobném postavení již nebyl, ale jehož dosavadní jednání k úpadku obchodní korporace zřejmě přispělo*.“⁸⁴

Zde se obdobně užije § 63 odst. 1 odkazující na § 64 ZOK. Dovolil bych si pouze přetlumočit výklad některých relativně neurčitých pojmů a zodpovědět potenciálně kladené otázky.

⁸⁴ § 63 odst. 2 ZOK

Jistě by bylo relevantním dotazem, jak dlouho po ukončení výkonu funkce lze osobu pohnat k odpovědnosti (diskvalifikovat) za své minulé jednání. Je třeba si uvědomit, že tento typ diskvalifikace je přímo podmíněn průběhem insolvenčního řízení a ne vždy je ins. řízení zahájeno bezodkladně po kvalifikovaném pochybení svého statutárního orgánu. Možná právě proto zákon žádný časový úsek nestanovuje a je tak teoreticky možné diskvalifikovat bývalého člena po tu dobu, po kterou jsme schopni mu klást úpadek předepsaným způsobem za vinu. Teoreticky do konce jeho života.⁸⁵

Dalším zajímavostí plynoucí z tohoto ustanovení je, budeme-li se přísně držeti gramatického výkladu, že zákon je vůči bývalým členům přísnější, než vůči současným členům orgánu. Je to dáno tím, že současníkovo jednání muselo *vést k úpadku*, avšak u bývalého člena postačí, aby k úpadku *zřejmě přispěl*.

Obrátím-li se s kritickou důvěrou opět na Lasákův komentář, autor si je zákonné slovní formulace vědom. Je toho názoru, že by se nemělo uplatnit měřítko přísnější, tj. že pro diskvalifikaci postačí *zřejmě přispění*, nýbrž by se měly užít stejné standardy jako u korporátních současníků. Absentuje zde však odůvodnění. Osobně předpokládám, že lze teleologicky dovést, že rozumný legislativec by nechtěl vytvářet nedůvodné rozdíly a postihovat bývalé členy orgánů přísněji, neb pro to nehovoří jediný rozumný důvod.

Z tohoto však vyplývá právně metodologická otázka, nakolik si mohou adresáti, popř. soudy vykládat právní normu v přímém rozporu se slovy zákona? V současné době se připravuje poměrně rozsáhlá novela ZOKu. Snad se tedy v této, podle mého názoru ne příliš využívané, ale dobré právní úpravě⁸⁶, posuneme ještě dál.

❖ Diskvalifikace osoby, jež se ujala funkce až po zahájení insolvenčního řízení

Vyloučen bude také ten, „ *...kdo se stal členem statutárního orgánu upadnuvší obchodní korporace po zahájení insolvenčního řízení, přispěl-li zřejmě svým jednáním ke snížení majetkové podstaty a k poškození věřitelů.*“⁸⁷

⁸⁵ LASÁK, J.; POKORNÁ, J.; ČÁP, Z.; DOLEŽIL, T. a kol. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. I. díl. Praha: Walters Kluwer, a. s., 2014, s. 562

⁸⁶ Míněna ustanovení o diskvalifikaci.

⁸⁷ § 64 odst. 2 ZOK

Prve je třeba zmínit, že v tomto případě uvažujeme situaci, kdy ins. řízení již probíhá a posuzovaná osoba se stala členem orgánu až po zahájení takového řízení. Čili příspěvní vylučované osoby co do důvodů úpadku se nežádá a dokonce se ani nepředpokládá.

Úkolem soudů je v tomto případě poskytnout ochranu cílům probíhajícího ins. řízení, především tedy ochránit oprávněné zájmy věřitelů upadnuvší korporace.

Posuzovaná (diskvalifikovaná) osoba musí kumulativně splnit:

- a) podmínku zřejmého příspěvní majetkové podstaty své korporace a
- b) podmínku zřejmého příspěvní k poškození věřitelů své upadnuvší korporace.⁸⁸

Příkladem jediného jednání, jež je s to splnit obě podmínky je nedůvodné zvýšení závazků obchodní korporace. Majetková podstata se tím pádem sníží a jednotliví věřitelé mohou být poškození všichni, poměrně.⁸⁹

4.1.2. Zúžení možnosti diskvalifikace a možnost liberace

ZOK ve svém § 64 odst. 3 vylučuje diskvalifikaci:

- a) osoby, jež se stala členem orgánu v době hrozícího úpadku, pokud zároveň nenaplnila podmínky § 64 odst. 1;
- b) osoby, jež prokáže, že při svém jednání vynaložila takovou péči, kterou by v obdobné situaci vynaložila jiná rozumně pečlivá osoba v obdobném postavení.

K této úpravě se objevují dva základní myšlenkové směry. Prvý názor je takový, že se jedná o nadbytečnou právní úpravu a ve své podstatě vše, co z § 64 odst. 3 ZOK vyplývá, je jasné i bez této dodatečné proklamace.⁹⁰

Druhý názor se mírně odlišuje tím, že byt' uznává, že se dílem jedná o duplicitu, je zde relevantní důvod opětovně onen institut zúžení diskvalifikace a možnost liberace

⁸⁸ BĚLOHLÁVEK, A. J. a kol. Komentář k zákonu o obchodních korporacích. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 412-413

⁸⁹ LASÁK, J.; POKORNÁ, J.; ČÁP, Z.; DOLEŽIL, T. a kol. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. I. díl. Praha: Walters Kluwer, a. s., 2014, s. 568-569

⁹⁰ ŠTENGLOVÁ, I.; HAVEL, B.; CILEČEK, F.; KUHN, P.; ŠUK, P. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. I. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 161

s převrácením důkazního břemene zmínit⁹¹. Hlavním důvodem je totiž explicitně podat pomocnou ruku zákona tzv. krizovým manažerům. Existence krizových manažerů, zaměřujících se na předejití úpadku, nebo pomoc s přípravou úpadku a jeho efektivního provedení, je beze sporu pozitivní věcí. Na českém trhu jsou tyto služby běžně nabízeny a podporuje se tak jeden z principů moderních obchodních korporací, a sice profesionalizace managementu⁹².

Tato právní úprava je tedy jistou pojistkou, garancí, že pokud budou svou práci vykonávat s náležitou péčí, nehrozí jim de facto odnětí jejich podnikatelského oprávnění.

4.2. Osobní rozsah vyloučení při diskvalifikaci z důvodu porušení péče⁹³

K diskvalifikaci vlivné či ovládající osoby dle § 76 odst. 2 ZOK ve spojení s § 65 ZOK bych si dovolil odkázat na podkapitulu 4.1. této práce.

4.2.1. Zvláštní přístup při zvláštních okolnostech při porušení péče řádného hospodáře

ZOK ve svém § 65 odst. 2 říká, že se odst. 1 téhož paragrafu⁹⁴ užije „*...obdobně na toho, kdo je povinen k náhradě újmy vzniklé z porušení péče řádného hospodáře*“.

V první řadě je třeba zdůraznit, že na rozdíl od § 65 odst. 1 ZOK se zde hovoří již pouze o *péči řádného hospodáře* a nikoli navíc o tzv. *jiné péči*. Na tomto výkladu panuje shoda, stejně tak i na tom, že lze postihnout i osoby jiné, než členy statutárního orgánu, popř. osoby v obdobném postavení. Je tedy možné vyloučit i např. členy dozorčích orgánů, mají-li povinnost péče řádného hospodáře⁹⁵.

Ke způsobené újmě obchodní korporaci lze uvést, že povinnost nahradit újmu musí trvat a nemůže se tak jednat o povinnost již vykonanou. Splněním povinnosti naradit újmu možnost diskvalifikace škůdce zaniká⁹⁶.

⁹¹ LASÁK, J.; POKORNÁ, J.; ČÁP, Z.; DOLEŽIL, T. a kol. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. I. díl. Praha: Walters Kluwer, a. s., 2014, s. 569-570

⁹² Např. URRICH, Petr. Služba krizového řízení a restrukturalizace podniku [online]. krizovy-manazer.eu. Dostupné na < <http://www.krizovy-manazer.eu/krizovy-management.html> >

⁹³ Porušení péče řádného hospodáře či porušení jiné péče viz. § 65 odst. 1.

⁹⁴ Pro připomenutí: jedná se o diskvalifikaci z důvodu porušení péče řádného hospodáře (jiné péče).

⁹⁵ LASÁK, J.; POKORNÁ, J.; ČÁP, Z.; DOLEŽIL, T. a kol. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. I. díl. Praha: Walters Kluwer, a. s., 2014, s. 574

⁹⁶ Ibid

Chceme-li se dobrat dalších přesných podmínek této konkrétní diskvalifikace, opět se dostáváme do zajímavého názorového střetu právních autorit.

Podle názoru Lasákova kolektivu lze § 65 odst. 2 ZOK aplikovat pouze na toho, kdo porušil péči řádného hospodáře *opakovaně* a *závažně*, jak je tomu i v odst. 1 téhož paragrafu⁹⁷.

V opozici k tomuto názoru stojí kolektiv Bělohlávkův spolu s kolektivem Štenglové. Ti tvrdí, že se toto ustanovení aplikuje bez ohledu na to, zda bylo porušení *opakované* a *závažné*⁹⁸.

Osobně bych si dovolil se tentokrát přiklonit k názoru kolektivu Bělohlávka a Štenglové. Jsem toho názoru, že § 65 odst. 2 ZOK je zde proto, aby rozšířil možnost diskvalifikace na osoby, které svým jednáním újmu skutečně způsobily. Zde se totiž jedná o **porušení** práv chráněných osob, kdežto v případě § 65 odst. 1 ZOK postačí **ohrožení** těchto práv. Právě proto, že v odstavci prvním není vznik újmy podmínkou, je nezbytné porušit povinnou péči opakovaně a s jistou intenzitou.

Mé myšlenky vede užití analogie trestního práva, kdy se trestné činy dělí na činy ohrožující a činy porušující. Odsoudíme-li někoho za to, že nedovoleným jednáním spáchal trestný čin ohrožující, logicky na jeho jednání budeme klást větší nároky.

Pokud však někdo jednal nedovoleně, přičemž jeho jednání mělo silně negativní následky, již pro nás intenzita nedovoleného jednání nemá zásadní relevanci, neboť zde nastalo porušení zákonem chráněného zájmu.

⁹⁷ Ibid

⁹⁸ ŠTENGLOVÁ, I.; HAVEL, B.; CILEČEK, F.; KUHN, P.; ŠUK, P. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. I. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 1008 s., str. 162; BĚLOHLÁVEK, A. J. a kol. Komentář k zákonu o obchodních korporacích. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 418

5. Výjimky z vyloučení

§ 67 odst. 2; 3 ZOK:

„(2) Soud může rozhodnout, že osoba, u níž jsou dány důvody pro vyloučení, může za podmínek stanovených v tomto rozhodnutí zůstat členem statutárního orgánu jiné obchodní korporace, pokud okolnosti případu dokládají, že dosavadní výkon její funkce v této obchodní korporaci neodůvodňuje vyloučení z výkonu funkce, a pokud by vyloučení mohlo vést k poškození oprávněných zájmů této obchodní korporace nebo jejích věřitelů.

(3) Soud může rozhodnout, že osoba, která byla vyloučena, může za podmínek...“ [zbytek ustanovení je v podstatě totožný s odst. 2].

Toto ustanovení rozšiřuje soudní diskreci pro rozhodování o diskvalifikaci ze všech diskvalifikačních důvodů. V praxi se stává, že jedna osoba působí ve statutárních orgánech více obchodních korporací⁹⁹.

Př.: Pokud diskvalifikujeme „defektní“ osobu pro způsobení úpadku v korporaci A, bude tato osoba vyloučena dle základních pravidel také pro korporaci B a C, ve kterých rovněž působí¹⁰⁰.

Zákon se však zamýšlí nad tím, že by některá z těchto dalších dotčených společností mohla být nespravedlivě poškozena, popř. že by mohly být poškozeny i jiné 3. osoby¹⁰¹.

Zákon hovoří o 2 případech této výjimky. § 67 odst. 2 ZOK zmiňuje případ, kde k diskvalifikaci ještě nedošlo a naopak odst. 3 téhož paragrafu uvažuje případ, kdy již diskvalifikováno bylo¹⁰².

Procesní aspekty

Nutno vzít v potaz podstatné rozdíly obou typů výjimek. O výjimce z odst. 2 by se mělo rozhodovat v samotném diskvalifikačním řízení, a to samostatným výrokem. Návrh, že

⁹⁹ HEJDA, Jan a kol. *Nový zákon o obchodních společnostech a družstvech. Poznámkové znění*. Anag, 2013, s. 93-94

¹⁰⁰ ŠTENGLOVÁ, I.; HAVEL, B.; CILEČEK, F.; KUHN, P.; ŠUK, P. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. I. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 163-164

¹⁰¹ Ibid

¹⁰² LASÁK, J.; POKORNÁ, J.; ČÁP, Z.; DOLEŽIL, T. a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. I. díl. Praha: Walters Kluwer, a. s., 2014, s. 579-580

se do rozhodnutí zahrne i výrok o výjimce, je oprávněna podat jak vylučovaná osoba, tak potenciálně rozhodnutím poškozená korporace. Teoreticky by se taktéž mohlo jednat o osobu, jež iniciovala původní řízení o diskvalifikaci¹⁰³.

U výjimky plynoucí z odst. 3 je z povahy věci zřejmé, že se musí jednat o samostatné řízení, neboť řízení o diskvalifikaci už před podáním tohoto návrhu muselo nabýt právní moci¹⁰⁴.

U výkladu odst. 3 lze opět identifikovat názorový spor mezi kolektivem Lasáka a kolektivem Štenglové. Rozpor spočívá v tom, že podle jednoho názoru bude místně příslušným soudem ten soud, který rozhodoval k diskvalifikaci samé¹⁰⁵.

Oproti tomu Lasákův kolektiv se kloní k názoru, že bude rozhodovat obecný soud obchodní korporace, jíž se má výjimka týkat.

Tento konflikt má praktické důsledky, neboť je možné, že místně příslušné soudy se budou podle těchto dvou přístupů lišit a oprávněná osoba tak nebude vědět, kam návrh poslat. Opět bych si dovolil tento konflikt s respektem k výše jmenovaným autoritám okomentovat. Mé úvahy se zde rozpadají vedví.

Osobně se spíše hlásím k právnímu pozitivismu, tedy raději bych volil spíše přísnější následování slov zákona, než právo široce ohýbal. Proto bych aplikoval § 86 odst. 2 ZZŘ a nechal rozhodnout obecný soud¹⁰⁶ obchodní korporace, jež se výjimka týká¹⁰⁷.

Z mého úhlu pohledu je zajisté zajímavou otázkou, jaké podmínky musí / může soud stanovit v rozhodnutí o výjimce z diskvalifikace. Soud v zásadě **musí** alespoň určit, pro kterou funkci a ve které korporaci se výjimka uděluje. Dále soud **může** upřesnit rozsah činností, které v rámci výjimky lze v této funkci vykonávat. Lze např. určit, že diskvalifikovaný bude mít zvláštní informační povinnost vůči nejvyššímu orgánu obchodní

¹⁰³ ŠTENGLOVÁ, I.; HAVEL, B.; CILEČEK, F.; KUHN, P.; ŠUK, P. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. I. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 163-164

¹⁰⁴ Ibid

¹⁰⁵ Ibid

¹⁰⁶ SVOBODA, K., TLÁŠKOVÁ, Š., VLÁČIL, D., LEVÝ, J., HROMADA, M. a kol. Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 171-172

¹⁰⁷ Tady bych rád podotknul, že byť bych de lege lata volil tuto cestu, připadalo by mi daleko rozumnější nechat rozhodnout soud, který již případ zná a v tomto konkrétním diskvalifikačním řízení již rozhodoval. Závěrem této úvahy bych tedy shrnul, že de lege lata souhlasím s Lasákem, ale rozumnější přístup v rámci budoucího legislativního vývoje vidím v řešení Štenglové.

korporace, na kterou se výjimka uděluje¹⁰⁸. Dalším příkladem může být zákaz disponovat se samostatným jednatelským oprávněním¹⁰⁹.

Pro udělení výjimky u obou případů musí být kumulativně naplněny následující dva předpoklady:

- ❖ Okolnosti případu dokládají, že dosavadní výkon funkce v obchodní korporaci, pro niž má výjimka platit, neodůvodňuje diskvalifikaci.

Břemeno důkazní leží v zásadě na vylučovaném¹¹⁰. Z logiky věci však vyplývá, že pokud bude soud o výjimce rozhodovat na návrh obchodní korporace, které se má výjimka týkat, bude se zajisté sama korporace snažit navrhnout důkazy a činit návrhy k jejich provedení. Klíčové bude prokázat, že tento člen v době výkonu funkce neporušoval své povinnosti a naopak je plnil řádně.

- ❖ Diskvalifikace vůči této obchodní korporaci by mohla vést k poškození oprávněných zájmů této korporace nebo jejích věřitelů.

O břemenu důkazním to platí obdobně jako u podmínky zmíněné výše. Nejdůležitější bude prokázat, že tuto funkci např. z důvodu odbornosti nemůže v tuto chvíli vykonávat jiná osoba¹¹¹.

¹⁰⁸ LASÁK, J.; POKORNÁ, J.; ČÁP, Z.; DOLEŽIL, T. a kol. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. I. díl. Praha: Walters Kluwer, a. s., 2014, s. 579-580

¹⁰⁹ ŠTENGLOVÁ, I.; HAVEL, B.; CILEČEK, F.; KUHN, P.; ŠUK, P. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. I. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 163-164

¹¹⁰ LASÁK, J.; POKORNÁ, J.; ČÁP, Z.; DOLEŽIL, T. a kol. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. I. díl. Praha: Walters Kluwer, a. s., 2014, s. 579-580

¹¹¹ Ibid

6. Postavení vyloučeného člena a právní následky s vyloučením spojené

Z § 66 odst. 1 ZOK:

„Právní mocí rozhodnutí o vyloučení přestává být osoba, které se rozhodnutí týká, členem statutárního orgánu ve všech obchodních korporacích; zánik funkce oznámí soud, který o vyloučení rozhodl, soudu, který podle jiného právního předpisu vede obchodní rejstřík (dále jen „rejstříkový soud“)“

Jak již ze samotné citace zákona explicitně vyplývá, právní mocí rozhodnutí o diskvalifikaci zanikají veškeré funkce, které do této kategorie spadají. Pokládám za důležité zdůraznit, že se jedná o zánik funkce pouze v obchodních korporacích, nikoli např. ve spolku¹¹².

U osobních společností lze hovořit o tom, že člen VOS právní mocí rozhodnutí přestává vykonávat funkci statutárního orgánu, byť společníkem samozřejmě zůstává. Totéž platí obdobně o komplementáři u KS¹¹³.

Co se přeshraničního úhlu pohledu týče, české rozhodnutí o diskvalifikaci má v zásadě přímé účinky¹¹⁴ pouze pro české obchodní korporace. To, že se k českému soudnímu rozhodnutí cizí právní řád nějak postaví, to už je věc druhá, zatím však povinnost uznat rozhodnutí o diskvalifikaci v rámci Evropské Unie není zakotvena¹¹⁵.

Procesní aspekty

Proces, který následuje po kladném rozhodnutí o diskvalifikaci, je částečně vymezen již v samotném § 66 odst. 1 ZOK. Prvotní povinnost je uvalena na soud, jenž o diskvalifikaci rozhodl. Ten by měl dále informovat soud rejstříkový. Je pravděpodobné, že se velice často

¹¹² ŠTENGLOVÁ, I.; HAVEL, B.; CILEČEK, F.; KUHN, P.; ŠUK, P. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. I. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 162

¹¹³ LASÁK, J.; POKORNÁ, J.; ČÁP, Z.; DOLEŽIL, T. a kol. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. I. díl. Praha: Walters Kluwer, a. s., 2014, s. 575

¹¹⁴ Těmito účinky míním, že rozhodnutí o diskvalifikaci svou právní mocí znamená okamžitý konec výkonu funkce bez dalšího.

¹¹⁵ Ibid (Lasák), s. 576

bude jednat o tentýž krajský soud. Lze však předpokládat, že osoba vyloučená vykonávala funkci i v obvodu jiného rejstříkového soudu.

Př.: Občan X byl pravomocně diskvalifikován Insolvenčním soudem – krajským soudem v Brně dle § 63 ZOK, neb se kvalifikovaným způsobem podílel na úpadku Společnosti ABC s.r.o. se sídlem v Brně. -> Insolvenční soud, jenž ve věci rozhodoval, se zachová tak, že tuto informaci sdělí sám sobě¹¹⁶. Dále soud z obchodního rejstříku zjistí, že Občan X působil také jako člen statutárního orgánu ve Společnosti CDE s.r.o. se sídlem v Ostravě, a proto kontaktuje i krajský soud v Ostravě, aby učinil patřičný zápis v obchodním rejstříku i tam.

Provedený výmaz v obchodním rejstříku je již „pouze“ deklaratorní. Jak zmíněno výše, osobě diskvalifikované funkce zanikla ex nunc - právní mocí rozhodnutí o diskvalifikaci. Co se rejstříkového řízení týče, jedná se o řízení, v němž má být dosažena shoda mezi stavem zapsaným a stavem skutečným. Dle § 78 odst. 1 zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZoVŘ“), je tedy možno řízení zahájit i bez návrhu¹¹⁷.

6.1. Diskvalifikace fyzických a právnických osob

Rád bych zde stručně zmínil rozdíl, mezi diskvalifikací FO, jež jednala jako zástupce PO a diskvalifikací přímo PO jako takové. Je také možné vyloučit současně PO s FO, která jejím jménem fakticky vykonávala funkci.

Vylučujeme-li pouze FO, jakožto člena statutárního orgánu, jímž je PO, PO ve funkci zůstává, musí si však zvolit zástupce jiného, který diskvalifikován není, popř. nemá jiné překážky výkonu funkce¹¹⁸.

Pokud je však vyloučena samotná PO, která je členem statutárního orgánu, nesmí funkci vykonávat ani její „čistý“, nediskvalifikovaný zástupce¹¹⁹.

¹¹⁶ Domnívám se, že z úseku insolvenčního předá informaci úseku pro vedení obchodního rejstříku. Fakticky se může jednat o jiná pracoviště – jiné budovy.

¹¹⁷ LASÁK, J.; POKORNÁ, J.; ČÁP, Z.; DOLEŽIL, T. a kol. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. I. díl. Praha: Walters Kluwer, a. s., 2014, s. 576-577

¹¹⁸ Ibid str. 575

¹¹⁹ Ibid str. 575-576

6.2. Následné zrušení rozhodnutí o diskvalifikaci

Pokud by bylo rozhodnutí z důvodu mimořádného opravného prostředku zrušeno, došlo by k obnovení výkonu funkce ve všech obchodních korporacích, pro který byla osoba prve vyloučena.

Existuje však ochrana třetích osob v dobré víře dle § 243g odst. 2 OSŘ. Díky této ochraně nelze zrušením původního rozhodnutí negativně postihnout např. osobu, která mezitím začala v dobré víře vykonávat funkci člena statutárního orgánu, místo diskvalifikované osoby¹²⁰.

6.3. Opětovné vyloučení až na 10 let

„Soud i bez návrhu rozhodne, že osobu, která porušila zákaz uložený jí v rozhodnutí o vyloučení, opětovně vylučuje až na 10 let; ustanovení § 63 odst. 3 se použije obdobně.“¹²¹

Pokud diskvalifikovaná osoba poruší zákaz plynoucí z diskvalifikačního rozhodnutí, byť i nepodstatně a ojediněle, soud provede opětovné vyloučení. Výklad pojmosloví „opětovně vylučuje“ se z mého úhlu pohledu zdá býti jasný a srozumitelný v tom smyslu, že soud opětovně vyloučit musí.

Dovolím si opět poukázat na rozpor v komentářích. Všechny autority se sice shodnou, že doba, na kterou se diskvalifikuje, je plně v diskreci soudu. Problém však nastává v tom, zda bude soud při porušení zákazu znovu vylučovat obligatorně, či fakultativně. Pouze Lasákův komentář¹²² a Hejdovo poznámkové znění zákona¹²³ se k tomuto vyjadřují.

Jak jsem naznačil výše, dle mého porozumění této problematiky jsem názoru, že vyloučit **musí**, tedy se opět přikláním ke kolektivu Lasáka¹²⁴.

Soud opětovně diskvalifikuje na dobu až na 10 let. Záleží na úvaze soudu, na jak dlouho bude osoba diskvalifikována. Co se týče započítávání doby vyloučení, nenašel jsem

¹²⁰ Ibid str. 576

¹²¹ § 67 odst. 1 ZOK

¹²² LASÁK, J.; POKORNÁ, J.; ČÁP, Z.; DOLEŽIL, T. a kol. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. I. díl. Praha: Walters Kluwer, a. s., 2014, s. 578

¹²³ HEJDA, Jan a kol. Nový zákon o obchodních společnostech a družstvech. Poznámkové znění. Anag, 2013, s. 93

¹²⁴ A contrario k názoru Hejdy, podle nějž soud rozhodnout **může**. Pro zdůvodnění mého příklonu k tomu výkladu uvádím, že názvosloví ZOKu je takové, že zákon pro povinnost rozhodnout používá termín „rozhodne“ a pro možnost rozhodnout používá termín „může rozhodnout“. Jako příklad uvádím § 63 odst. 1 proti § 65 odst. 1 ZOK, kdy byl rozdíl v pojmosloví již v této diplomové práci vysvětlen.

žádný zdroj, který by se tímto zabýval, kromě konstatování, že lze vyloučit i opakovaně a doba vyloučení tak může přesáhnout i 13 let¹²⁵.

Vezměme příklad, kdy vyloučená osoba po 2 letech diskvalifikace zákaz poruší (zbývá jí ještě 1 rok zákazu). Soud opětovně vyloučí na maximální mez 10 let. Bude to znamenat, že se bude oněch 10 let počítat od druhé diskvalifikace, nebo se započítají již vykonané 2 roky zákazu? Myslím si, že pokud se hovoří o *opětovné* diskvalifikaci, doba již vykonaná se započítávat nebude. V tomto případě by byla tedy osoba diskvalifikována na celkovou dobu 12 let.

Napadá mne však jiný případ, kdyby osoba porušila zákaz již po jednom týdnu diskvalifikace a soud by opětovně rozhodl o diskvalifikaci pouze na 1 rok. Závěr by byl takový, že by se porušením první diskvalifikace mohl obcházet smysl původního vyloučení na obligatorní 3 roky. Osobně nepředpokládám, že by takto soud rozhodl, ale napadá mne, že by bylo vhodné doplnit ustanovení o opětovném vyloučení, a to tak, že opětovným vyloučením nesmí být zkrácena doba prvního vyloučení z výkonu funkce.

K naplnění hypotézy v § 67 odst. 1 ZOK postačí, když vyloučená osoba přijme zakázanou funkci, popř. začne fakticky vykonávat činnost s touto funkcí spojenou¹²⁶.

O opětovné diskvalifikace rozhoduje krajský soud obdobně jako při diskvalifikaci dle § 65 ZOK¹²⁷.

6.4. Trestněprávní aspekty porušení zákazu vykonávat funkci

V souvislosti s předchozí podkapitolou, tedy s § 67 odst. 1 ZOK, o opětovné diskvalifikaci, mne přirozeně napadají i jiné následky porušení rozhodnutí o diskvalifikaci.

Porušení rozhodnutí o diskvalifikaci je podle mne naplněním skutkové podstaty deliktu sui generis¹²⁸. Otázkou však zůstává, můžeme-li toto jednání subsumovat taktéž pod skutkovou podstatu § 337 odst. 1 písm. a) TZ (TČ Maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání)¹²⁹.

Nerad bych se dostával do přílišně detailní polemiky nad aplikací tohoto ustanovení. Zastavil bych se však pouze nad mými prvotními myšlenkami. Jako prvé mne napadlo, že zde

¹²⁵ LASÁK, J.; POKORNÁ, J.; ČÁP, Z.; DOLEŽIL, T. a kol. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. I. díl. Praha: Walters Kluwer, a. s., 2014, s. 579

¹²⁶ Ibid

¹²⁷ Ibid

¹²⁸ Jedná se o skutkovou podstatu právě ze zmíněného § 67 odst. 1.

¹²⁹ ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 3189-3190

máme speciální úpravu v § 67 odst. 1 ZOK, který za porušení rozhodnutí o diskvalifikaci ukládá sankci¹³⁰. Nebude tedy v rozporu se zásadou zákazu dvojího přičítání, kdyby byla diskvalifikované osobě udělena sankce opakovaného uložení diskvalifikace a k tomu ještě trest za TČ dle § 337 TZ?

Jelikož bych se v této práci nechtěl trestním právem blíže zabývat, pouze konstatuji, že podle názoru Doc. Ščerby z Katedry trestního práva PF UPOL, by se o trestný čin jednat mohlo¹³¹.

¹³⁰ Všeliké komentáře se o opětovném vyloučení jako o sankci vyjadřují, např. LASÁK, J.; POKORNÁ, J.; ČÁP, Z.; DOLEŽIL, T. a kol. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. I. díl. Praha: Walters Kluwer, a. s., 2014, s. 578

¹³¹ Diskuse s Doc. Ščerbou (Katedra trestního práva PF UPOL) v jeho pracovně dne 12.4.2016

7. Ručení související s vyloučením z výkonu funkce

Ručení je v korporátním právu poměrně složitým a komplexním institutem. Existuje zde provázanost s občanským zákoníkem. Vzhledem k šíři této problematiky se zaměřím pouze na přiblížení dvou základních ručitelských situací, jež se problematiky diskvalifikace dotýkají nejvíce.

7.1. Ručení členů orgánu při úpadku obchodní korporace

Jedná se o ručení z rozhodnutí soudu dle § 68 odst. 1 ZOK. Zajímavostí je, že je tento paragraf jediným z Dílu 8, ve kterém není vyloučení z výkonu funkce výslovně zmíněno. Přesto je toto ustanovení systematicky zařazeno právě do úpravy diskvalifikace.

Podle důvodové zprávy se touto úpravou sleduje britský model: „*Pravidla v závěrečné části sledují tzv. wrongful trading a jsou společně s novým pojetím podnikatelského seskupení základem ochrany věřitelů....*“.

Stručně řečeno se tedy jedná o ochranu věřitelů. Jsou tak lépe zajištěni pro uplatnění svých pohledávek.

Aby mohl soud o ručení rozhodnout kladně, musejí být splněny následující podmínky kumulativně¹³²:

- ❖ Jako žalovaný musí být označen současný či bývalý člen statutárního orgánu, popř. osoba v obdobném postavení, nebo vlivná osoba
- ❖ Již bylo pravomocně rozhodnuto, že je obchodní korporace v úpadku
- ❖ Žalovaný v době výkonu funkce věděl, nebo vědět měl a mohl o hrozícím úpadku¹³³
- ❖ Žalovaný neučinil vše potřebné a rozumně předpokládatelné k odvrácení úpadku a porušil tímto péči řádného hospodáře

Nabízí se zde otázka, co je rozumně předpokládatelné a potřebné jednání k odvrácení úpadku. Takováto žádoucí jednání samozřejmě nelze taxativně vyjmenovat. Dá se však uvažovati o tom, že mezi vhodné jednání by se jistě dalo považovat svolání valné hromady,

¹³² § 68 odst. 1 ZOK

¹³³ Dle § 3 odst. 4 InsZ jde o hrozící úpadek, „*lze-li se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že dlužník nebude schopen řádně a včas splnit podstatnou část svých peněžitých závazků*“.

poskytnutí informací relevantním osobám, snižování nákladů, zajištění krizového vedení¹³⁴.

Naopak nelze doporučit např. uzavírání obchodů za nápadně nevýhodných podmínek. Nelze však nic z tohoto zkoumat izolovaně a je třeba brát v potaz pravidlo podnikatelského úsudku¹³⁵.

Procesní aspekty

Z procesního hlediska se posouváme od nesporného řízení, které je typické pro celý diskvalifikační model, **k řízení spornému**. Lze tedy rozhodnout pouze na návrh. Navrhovatelem může být buď insolvenční správce dotčené korporace, popř. její věřitel. Podle Lasákova komentáře je důležité žalobce rozlišit, neboť se v obou případech některé procesní aspekty liší¹³⁶.

Pokud žaluje věřitel, soud **může** rozhodnout prvním výrokem o založení ručení a druhým výrokem rovnou o samotném plnění. Pokud však žaluje insolvenční správce, soud vydá pouze výrok o ručení¹³⁷.

Podle názoru Štenglové, pokud je žalobcem věřitel, výroku o samotném plnění se domáhat dokonce musí. Do názorového rozporu se však dostáváme až tím, že soud při rozhodnutí o ručení **musí**¹³⁸ také rozhodnout o plnění věřiteli¹³⁹.

Osobně se domnívám, že § 68 odst. 1 ZOK neklade žalobci povinnost žalovat nic víc, než rozhodnutí o ručení. Ostatně, při návrhu insolvenčního správce by to ani nedávalo smysl, neboť on sám není věcně legitimován tímto způsobem vymoci pohledávky věřitelů.

Naopak na první zamyšlenou mne nenapadl důvod, proč by měl věřitel žalovat pouze na konstituci ručení a nedoplnit žalobu o samotný nárok na plnění. Na druhou zamyšlenou si však uvědomuji, že právo žádat soud o toto rozhodnutí je promlčitelné¹⁴⁰, a proto je podle mého soudu legitimní a rozumné si o rozhodnutí o ručení požádat, aniž by věřitel připojil nárok na plnění z pohledávky samotné.

¹³⁴ LASÁK, J.; POKORNÁ, J.; ČÁP, Z.; DOLEŽIL, T. a kol. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. I. díl. Praha: Walters Kluwer, a. s., 2014, s. 578, 583

¹³⁵ Ibid

¹³⁶ Ibid, str. 581-582

¹³⁷ Ibid

¹³⁸ Podle Štenglové.

¹³⁹ ŠTENGLOVÁ, I.; HAVEL, B.; CILEČEK, F.; KUHN, P.; ŠUK, P. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. I. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 165

¹⁴⁰ LASÁK, J.; POKORNÁ, J.; ČÁP, Z.; DOLEŽIL, T. a kol. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. I. díl. Praha: Walters Kluwer, a. s., 2014, s. 578, 582

Co do věcné příslušnosti při návrhu insolvenčního správce, bude rozhodovat krajský soud. Jedná se o řízení dle § 9 odst. 2 písm. f) OSŘ. O návrhu věřitele by měl rozhodovat tentýž soud¹⁴¹.

Podíváme-li se však důkladněji na znění § 9 odst. 2 písm. f) OSŘ¹⁴², nepůjde nám tam „napasovat“ věřitele za předpokladu, že jím nebude obchodní korporace, ale např. podnikající FO. Přesto je z logiky věci jasné, že by nedávalo smysl posílat věc na okresní soud jen z tohoto důvodu.

7.2. Ručení při porušení zákazu vykonávat funkci

„Ten, kdo poruší zákaz uložený mu rozhodnutím o vyloučení, ručí za splnění všech povinností obchodní korporace, které vznikly v době, kdy vykonával přes zákaz činnost člena jejího statutárního orgánu, ač se jím nestal, nebo jím přestal být.“¹⁴³

Kromě opětovného vyloučení z výkonu funkce je další sankcí právě ručení ze zákona. Oproti ručení dle § 68 odst. 1 ZOK¹⁴⁴ se tedy v prvé řadě jedná o jiný titul ručení. V případě § 68 odst. 1 jde o ručení na základě soudního rozhodnutí, kdežto zde hovoříme o ručení přímo ze zákona.

Dalším specifíkem ručení při porušení zákazu je fakt, že je tato sankce zaměřena pouze na postih faktického výkonu činnosti, nikoli tedy pouhého (de iure) přijetí funkce¹⁴⁵.

Kvůli explicitní a přesné formulaci tohoto ustanovení, nepostihne ručení osobu, jež přes zákaz vykonávala funkci osoby v obdobném postavení dle § 69 odst. 2. Ručit bude tedy pouze ten, kdo bude přes zákaz **fakticky** vykonávat funkci **člena statutárního orgánu**. Pokud bude tato podmínka splněna, již není podstatné, zda se diskvalifikovaný dopustil škodového jednání osobně. Podstatné je, aby v tu dobu fakticky vykonával byť i jinou činnost, jako člen statutárního orgánu¹⁴⁶.

¹⁴¹ Ibid

¹⁴² § 9 odst. 2 písm. f) OSŘ: „ve sporech mezi obchodními korporacemi, jejich společníky nebo členy a členy jejich orgánů nebo likvidátory, jde-li o vztahy týkající se výkonu funkce členů orgánů nebo likvidace“

¹⁴³ § 66 odst. 2 ZOK

¹⁴⁴ Srov. podkapitola 7.1.

¹⁴⁵ LASÁK, J.; POKORNÁ, J.; ČÁP, Z.; DOLEŽIL, T. a kol. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. I. díl. Praha: Walters Kluwer, a. s., 2014, s. 578, 577

¹⁴⁶ Ibid

8. „Vyloučení“ za dob Obchodního zákoníku a dnes

Jak již bylo v úvodu práce naznačeno, proces vylučování je ve srovnání s Obchodním zákoníkem novinkou. Samotná idea ochrany obchodních společností způsobem, kdy „problematická“ osoba nebude moci společnost zastupovat, však nová není.

ZOK hovoří o *vyloučení z výkonu funkce*¹⁴⁷. ObchZ naopak obsahoval tzv. *Překážku výkonu funkce*.

Překážka výkonu funkce dle ObchZ

„Statutárním orgánem, členem statutárního nebo jiného orgánu právnické osoby, která je podnikatelem, nemůže být ten, kdo vykonával kteroukoli ze srovnatelných funkcí v právnické osobě, na jejíž majetek byl prohlášen konkurs. Totéž platí, byl-li insolvenční návrh podaný proti takové právnické osobě zamítnut pro nedostatek majetku.“¹⁴⁸

Shrme-li stručně poměrně složitou konstrukci § 381 ObchZ, pro vznik překážky výkonu funkce ex lege, musí být kumulativně splněny následující podmínky:

- ❖ Osoba¹⁴⁹ vykonávala funkci statutárního orgánu (nebo jeho člena, popř. člena jiného orgánu)
- ❖ Funkce byla vykonávána v právnické osobě, která je podnikatelem
- ❖ Funkce byla touto Osobou vykonávána v době 1 roku od podání insolvenčního návrhu až do okamžiku podání takového návrhu, popř. do okamžiku vzniku povinnosti dotčené právnické osoby podat insolvenční návrh sama na sebe¹⁵⁰
- ❖ Na majetek dotčené právnické byl prohlášen konkurs, nebo byl insolvenční návrh podaný na takovou právnickou osobu zamítnut pro nedostatek majetku

¹⁴⁷ Teorie tento institut nazývá taktéž „diskvalifikace“ – viz. výše

¹⁴⁸ § 381 odst. 1 ObchZ

¹⁴⁹ Zde „Osobou“ rozumím toho, komu má za splnění těchto podmínek ex lege vzniknout překážka výkonu funkce

¹⁵⁰ ŠTENGLOVÁ, I.; PLÍVA, S.; TOMSA, M. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. 13. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 152-153

8.1. Obecné srovnání dané úpravy v ObchZ a ZOK

Prvotním srovnávacím poznatkem je patrný kvantitativní rozdíl těchto úprav. Zatímco díl 8. ZOK čítá 8 paragrafů, Obchodní zákoník si pro onu překážku výkonu funkce vystačil s paragrafem jediným (§ 381 ObchZ).

Ve své podstatě se jedná o dva různé instituty, jen vzdáleně příbuzné. Jejich spřízněnost spočívá v tom, že sledují obdobný, podle mého mínění však ne úplně stejný cíl¹⁵¹.

Souvislost spočívající v historické návaznosti mezi překážkou výkonu funkce a diskvalifikací dokládá např. i Lasákův kolektiv, jež ve své publikaci přehledně zrcadlově srovnává jejich zákonné znění¹⁵².

Nejdůležitějšími kvalitativními rozdíly těchto dvou zákonných úprav jsou rozdíly v samotném účelu, důvodu a způsobu vzniku diskvalifikace (ZOK), resp. překážky výkonu funkce (ObchZ). Tato hlediska níže rozvedu spolu s dalšími, o kterých mám za to, že v nich taktéž spočívají podstatné rozdíly obou úprav.

¹⁵¹ K tomu blíže v podkapitole 8.2 Základní princip a účel překážky výkonu funkce

¹⁵² LASÁK, J. a kol. Zákon o obchodních korporacích. Obchodní zákoník. Srovnávací texty. Praha: Walters Kluwer ČR, 2013, s. 45-48

Pro představu - srovnávací tabulka s nejpodstatnějšími rozdíly:

ObchZ	ZOK
Překážka výkonu z 1 důvodu (vykonával funkci při úpadku)	Diskvalifikace ze 2 důvodů (vykonával funkci při úpadku / porušil kvalifikovanou péči)
Překážka výkonu ex lege	Diskvalifikace soudem
Obligatočně na 3 roky bez možnosti prodloužení	Obligatočně na 3 roky, při porušení lze diskvalifikovat až na 10 let
I když překážka výkonu funkce existuje, funkce může de iure vzniknout	Pokud je osoba pravomocně diskvalifikována, funkce vzniknout de iure nemůže, byť je fakticky činnost vykonávána
Osoba, které vznikla překážka, se může bránit u soudu, že jednala s péčí ř. hospodáře, pak se k překážce nepřihlíží	Diskvalifikovaný se může „hájit“ při samotném diskvalifikačním řízení
Odpadnutí překážky, pokud je tato osoba přijata do funkce s kvalifikovaným souhlasem dané korporace	Lze se dovolat výjimky z diskvalifikace pro konkrétní korporaci a to buď v samotném diskvalifikačním řízení, nebo následně v novém návrhovém řízení

8.2. Základní princip a účel překážky výkonu funkce

Ze znění § 381 ObchZ je patrné, že se od dnešního ZOK *značně liší* už v samotném základu. Pro připomenutí kapitoly druhé této práce zmíním, že dnešní úprava diskvalifikace nechrání pouze dotčené ohrožené obchodní korporace. ZOK chrání například i spotřebitele¹⁵³, ba i celý trh a jeho stabilitu¹⁵⁴.

V kontrastu s tímto se *ochrana ObchZ* soustřeďuje pouze na ochranu jednotlivých obchodních korporací. Důkazem mého tvrzení je fakt, že dle § 381 odst. 5 ObchZ mohla osoba s překážkou výkonu svou funkci vykonávat, pokud to takové osobě ona korporace

¹⁵³ Spotřebitele jako koncový článek pomyslného řetězce služeb

¹⁵⁴ Byť to může znít zvláště... Uvědomíme-li s však, že např. chráněným zájmem kteréhokoliv trestného činu je v širším pojetí také společnost jako celek, dává tato představa větší smysl.

kvalifikovaným způsobem dovolila. S jistou nadsázkou lze tedy říci, že pokud s tím dotčená korporace souhlasila, mohla kvazi-vyloučená osoba¹⁵⁵ „škodit“ obchodnímu prostředí i nadále.

Co se účelu těchto dvou úprav týče, shledávám zde zásadní instituční rozdíl a posun k západním mezinárodním standardům¹⁵⁶.

8.3. Srovnání co do důvodu

Diskvalifikace dnes stojí na dvou důvodech. Prvním z nich je, že výkon funkce Osoby vedl k úpadku obchodní korporace anebo tato Osoba zřejmě přispěla ke snížení majetkové podstaty a k poškození věřitelů.

Druhým důvodem diskvalifikace dle ZOK je opakované a závažné porušování péče řádného hospodáře či jiné péče v posledních třech letech.

K historické úpravě v ObchZ nalezneme důvod jediný, a to samotné působení Osoby před podáním insolvenčního návrhu ve statutárním orgánu právnické osoby, jež je podnikatelem¹⁵⁷.

Na první pohled je patrná příbuznost mezi důvodem v ObchZ a prvním důvodem ZOKu. V obou případech jde o důvody záležející v jednání, které mělo směřovat k úpadku.

Dovolil bych si zde méně používat knih a naopak více zapojit vlastní čerstvé poznatky z této oblasti. Nejpodstatnější rozdíl spatřuji v tom, že ZOK pro diskvalifikaci vyžaduje subjektivní stránku, tedy jakési zavinění Osoby vykonávající funkci. O tomto znaku dle ZOK vždy rozhoduje nezávislý soud.

V kontrastu s tímto v *ObchZ* stojí překážka výkonu funkce *ex lege*, pro kterou postačuje, že Osoba v určitém čase funkci vykonávala. Podle mého porozumění může být překážkou negativně ovlivněna i osoba, která za úpadek nenese žádnou vinu. Existuje však několikero změkčení této možné „nespravedlnosti“¹⁵⁸.

Další podstatný rozdíl spatřuji v tom, že ZOK pro diskvalifikaci při insolvenci hovoří obecně o úpadku bez rozlišení způsobu jeho řešení. Z logiky věci se tedy jedná nejen o konkurz, ale i o reorganizaci. Naopak ObchZ zakládá překážku výkonu funkce pouze,

¹⁵⁵ Tedy ten, u něhož nastala překážka výkonu funkce *ex lege* (§ 381 ObchZ)

¹⁵⁶ Viz. výše -> Diskvalifikace v ZOKu inspirována např. Company Directors Disqualification Act z roku 1986

¹⁵⁷ FALDYNA, F. a kol. Obchodní právo. 2. vydání. Praha: Walters Kluwer, a. s., 2010, s. 102-103

¹⁵⁸ K tomuto blíže v podkapitole 8.6

hovoříme-li o konkurzu. Důvodem bude pravděpodobně samotný vývoj institutu reorganizace v době před a po rekodifikaci soukromého práva¹⁵⁹.

8.4. Srovnání co do způsobu

Hovoříme-li o způsobu vzniku překážky či diskvalifikace, mám na mysli soubor právních nástrojů, díky nimž je možno dospět do stavu, kdy Osoba nebude smět vykonávat kýženou funkci.

Opět pro přehlednost srovnání prve připomenu způsob *diskvalifikace dle ZOK*. V obou diskvalifikačních případech¹⁶⁰ diskvalifikaci zakládá pravomocné rozhodnutí soudu. Mezi nástroje vyvolávající stav vyloučení bychom pak mohli počítat i dispoziční úkon – návrh na vyloučení osoby z výkonu funkce, byť lze v této věci rozhodnout i bez návrhu.

Obrátíme-li pozornost na úpravu překážky výkonu funkce dle ObchZ, jako právní nástroj identifikujeme pouze a jedině zákon samotný, který za splnění určitých podmínek tuto překážku sám zakládá. Soud v této věci nerozhoduje¹⁶¹.

Při izolovaném posuzování způsobu vzniku překážky a diskvalifikace na mne tyto dva instituty působí naprosto nesusoudě a nespřízněně. Podle mého názoru, vzhledem k tomu, že se institut diskvalifikace dle ZOK prakticky nevyužívá, na mne v tuto chvíli působí překážka výkonu funkce dle ObchZ z hlediska způsobu zřízení daleko racionálněji.

8.5. Srovnání z hlediska časového působení

Co do hlediska časového, lze upozornit jak na rozdíly, tak i na společné či příbuzné znaky. Oba dva instituty působí vůči Osobě obligatorně 3 roky. Počátkem plynutí doby, kdy má zákaz působit, je vydání usnesení o zrušení konkurzu, popř. usnesení o zamítnutí insolvenčního návrhu pro nedostatek majetku¹⁶². Pro diskvalifikaci dle ZOK plyne doba vyloučení od první moci soudního rozhodnutí.

¹⁵⁹ ŽIŽLAVSKÝ, M. Jak oddlužit korporaci? Nové možnosti reorganizace. Bulletin advokacie. 2014, roč. 14, č. 4, s. 31 a násl.

¹⁶⁰ Dle §§ 63; 64 ZOK a § 65 ZOK

¹⁶¹ Soud se samozřejmě ke slovu dostat může. Např. možnost domoci se nepřihlednutí k překážce dle § 381 odst. 4 písm. d)

¹⁶² Dle § 381 odst. 3 ObchZ

K době vyloučení třeba poznamenat, že ObchZ neposkytuje možnost opětovného vyloučení (dle terminologie ObchZ – překážka výkonu funkce) až na 10 let, jako je tomu v ZOK.

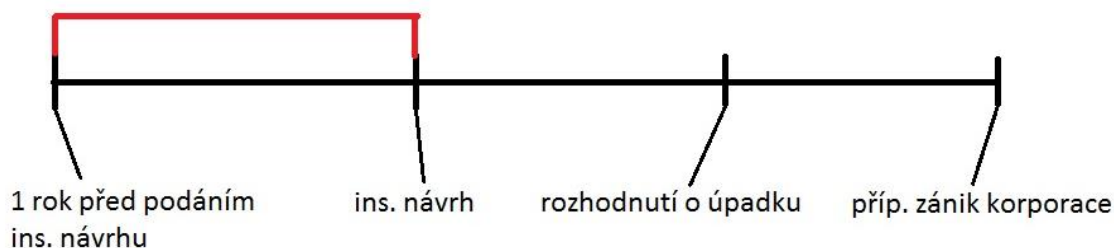
Další rozdíl spočívá v podmínce působení ve funkci v určitý čas, jak níže znázorňují grafy. Všimněte si, že pro vznik překážky výkonu funkce je nezbytné, aby byla osoba ve funkci v konkrétním časovém období, kdežto vyloučit osobu dle ZOK lze za podstatně širších časových požadavků. Dle ZOK při splnění dalších podmínek postačí, že byla osoba ve funkci v podstatě kdykoliv za existence dotčené obchodní korporace. Období výkonu funkce je zde charakteristické činností Osoby spočívající v přispívání k úpadku, kdežto období po zahájení ins. řízení naopak spočívá ve snižování majetkové podstaty a poškozování věřitelů.

Z toho plyne, že časová osa u ZOK je delší z důvodu širších diskvalifikačních příčin. Z logiky věci naopak pro vznik překážky výkonu funkce dle ObchZ nebude relevantní výkon funkce po podání ins. návrhu, protože objekt ochrany zde již byl porušen.

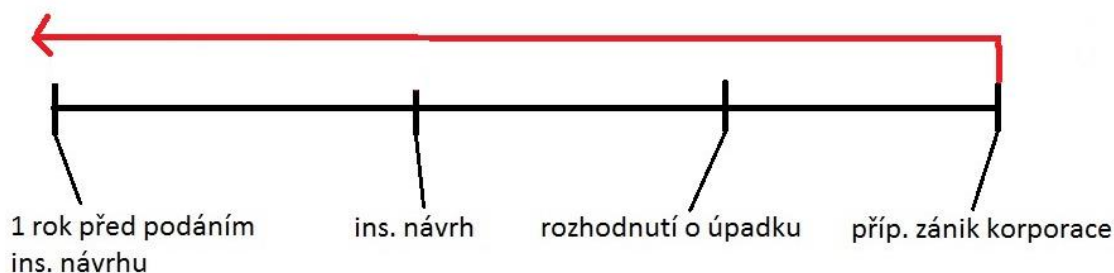
Grafy:

Červená výseč znázorňuje, kdy musela být Osoba ve výkonu funkce, aby vznikla překážka výkonu funkce / aby mohla být z výkonu funkce soudem vyloučena.

Překážka výkonu funkce dle ObchZ 1

Vyloučení z výkonu funkce dle ZOK 1

Přechodné ustanovení - § 779 odst. 3 ZOK

Co se týče vztahu obou úprav z hlediska plynutí času, nemohu nezmínit přechodné ustanovení § 779 ZOK, který řeší případ Osob, u nichž nastala překážka výkonu funkce dle ObchZ, přičemž by tříletá doba trvala i za účinnosti ZOK. Toto přechodné ustanovení deklaruje trvání překážky z ObchZ i po nabytí účinnosti ZOK.

Tento přechodný stav vyvolává nejednu otázku. V další podkapitole pojednám o výjimkách, resp. možnostech omezení překážky výkonu funkce. K tomuto bodu bych doplnil, že toto přechodné ustanovení v ZOK dle Lasáka¹⁶³ ponechává možnosti zmírnění dopadů překážky, tak jak jsou uvedeny v § 381 ObchZ. Z toho dovozují, že se dnes i v budoucnu bude dále přiměřeně aplikovat § 381 ObchZ.

8.6. Srovnání z hlediska výjimek a působení ve funkci přes zákaz

Podle mého názoru lze nejpodstatnější rozdíly mezi těmito instituty definovat právě v oblasti okolností, jež omezují zákaz vykonávat funkci. Pro další zkoumání této problematiky je nezbytné si prve položit otázku: Vzniká funkce, je-li Osoba do funkce smluvně povolána, byť funkci vykonávat ze zákazu¹⁶⁴ nesmí? Podle mého porozumění je odpověď ve vztahu k ObchZ ANO a ve vztahu k ZOK NE.

Níže se pokusím stručně a jasně rozvést, jak se k tomu jednotlivé právní úpravy stavějí.

Opět jen pro připomenutí začnu přiblížením *diskvalifikace dle ZOK*. Je-li Osoba soudem vyloučena a rozhodnutí nabylo právní moci, co do výjimek, zbývá pouze možnost podat soudu návrh na udělení výjimky. V takové případě bude Osoba moci vykonávat funkci tam, kde jí to soud ad hoc usnesením dovolí. Pokud není taková výjimka udělena, tak po stanovenou dobu funkce de iure vzniknout nemůže, resp. Osoba ve funkce de iure není.

¹⁶³ LASÁK, J.; POKORNÁ, J.; ČÁP, Z.; DOLEŽIL, T. a kol. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. II. díl. Praha: Walters Kluwer, a. s., 2014, s. 2776-2778

¹⁶⁴ Tedy z důvodu překážky výkonu funkce dle ObchZ či z důvodu diskvalifikace dle ZOK.

*ObchZ měl koncepci daleko jinou, což dle mého soudu souvisí hlavně s objektem jeho ochrany*¹⁶⁵. Z hlediska metodického bych si dovolil provést dělení na případy, kdy se k překážce výkonu funkce nepřihlíží¹⁶⁶ a dále na případy, kdy tato překážka odpadá¹⁶⁷.

K překážce se **nepřihlíží** ve čtyřech případech. Případy pod písmeny a) – d) § 381 odst. 4 ObchZ hovoří o výjimce pro Osobu:

- ❖ pakliže se zruší konkurz z důvodu jiného než uvedeného v odst. 3 téhož paragrafu.
- ❖ Dále jde o výjimku pro likvidátora vykonávajícího řádně svou funkci, která bývá z povahy věci často spojená s insolvenčním řízením.
- ❖ V neposlední řadě jde o případ Osoby, která byla do funkce zvolena až po prohlášení konkurzu do této korporace v úpadku.

Komentář uvádí, že jde o zajištění toho, aby výkon funkce po prohlášení konkurzu nebyl v rozporu s oprávněnými zájmy takové Osoby. Lze totiž předpokládat, že by takovou funkci nikdo vykonávat nechtěl. Toto ustanovení je dle mého názoru obdobou ochrany krizových manažerů, jak je tomu v § 63 odst. 3 písm. a) ZOK.

- ❖ Písm. d) § 381 odst. 4 ObchZ obsahuje institut umožňující dovolat se u soudu určení, že Osoba funkci vykonávala jako řádný hospodář.

V takovém případě se taktéž k Překážce výkonu funkce již nebude přihlížet. Toto ustanovení je však obtížně uplatnitelné z důvodů plynoucích z důkazního břemene, které leží na Osobě, která se takového určení domáhá¹⁶⁸.

Odpadnutí Překážky výkonu funkce upravuje § 381 odst. 5 ObchZ. Jsou zde dvě podmínky, které pro odpadnutí musí být naplněny kumulativně¹⁶⁹:

- ❖ Osoba, kterou jinak tíží Překážka výkonu funkce, byla do funkce povolána s předchozím kvalifikovaným souhlasem společníků;

¹⁶⁵ Srov. Podkapitola 8.2.

¹⁶⁶ § 381 odst. 4 ObchZ

¹⁶⁷ § 381 odst. 5 ObchZ

¹⁶⁸ ŠTENGLOVÁ, I.; PLÍVA, S.; TOMSA, M. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. 13. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 153-154

¹⁶⁹ ŠTENGLOVÁ, I.; PLÍVA, S.; TOMSA, M. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. 13. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 154

- ❖ orgán, který o jmenování či zvolení Osoby do funkce rozhodoval, byl o existenci překážky včas upozorněn.

Rozdílné účinky odst. 4 a odst. 5. § 38l ObchZ

V komentářích nikoli explicitně řešenou záležitostí je otázka, jaké okolnosti omezující Překážku výkonu funkce mají jaké účinky. Do úvahy přicházejí účinky výše zmíněného **odpadnutí**, resp. **nepřihlédnutí** k Překážce buď vůči konkrétní korporaci, nebo vůči všem korporacím.

Můj nezávisle vytvořený názor je nepřímo podpořen komentářem Pokorné¹⁷⁰, ze kterého lze mezi řádky¹⁷¹ vyčíst, že **nepřihlédnutí** k Překážce dle odst. 4¹⁷² způsobuje neúčinnost Překážky vůči všem právnickým osobám. Soudím tak proto, že na rozdíl od odst. 5 se hovoří obecně a nikoli o působení Osoby v konkrétní společnosti.

K odst. 4 si však neodpustím drobnou námitku. Myslím, že by bylo výstižnější a méně matoucí zde místo „nepřihlédnutí“ hovořit o tom, že Překážka „nevznikne“. Samozřejmě mimo případ v písm. d) téhož odstavce, kde by z povahy věci, podle mého mínění, mělo být „odpadnutí“ Překážky.

Co se odst. 5, tedy **odpadnutí** Překážky týče, myslím, že účinky budou pouze vůči té jedné korporaci, která si působení potenciálně „nebezpečné Osoby“ odsouhlasila. Pokud bude Osoba s Překážkou způsobem dle odst. 5 pro konkrétní PO do funkce povolána, Překážka odpadá právě a pouze pro tuto PO. Výkon funkce v jiných PO zůstává této Osobě zakázán.

Pro shrnutí této podkapitoly uvádím, že z výše uvedeného vyplývá, že ObchZ připouští daleko širší možnosti vykonávat funkci než ZOK, byť nastala okolnost výkonu funkce bránící (v tomto případě Překážka výkonu funkce).

¹⁷⁰ POKORNÁ, J.; KOVAŘÍK, Z.; ČÁP, Z. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. I. díl. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 184-186

¹⁷¹ Explicitně nezmněno.

¹⁷² Stále hovoříme o § 38l ObchZ.

9. Komparace právní úpravy a ČR a SR

Slovenská republika je zemí nám jak právně, politicky, tak i kulturně mimořádně blízkou. Slováci i Češi se i dnes stále řídí zákony majícími svůj původ ještě v dobách společné vlasti. Současnou účinnou právní úpravu slovenského korporátního práva nalezneme zejména v zákoně č. 513/1991 Zb., ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**Obchodný zákonník**“).

S účinností od 17. března 2016 zavádí novela Obchodného zákonníku tzv. Register diskvalifikací a Vylúčení, které slovenská jurisprudence, stejně jako je tomu u nás, alternativně nazývá Diskvalifikace.

9.1. Základní přehled diskvalifikace na Slovensku

Odst. 1 § 13a Obchodného zákonníku: *„Rozhodnutím súdu môže byť určené, že po dobu uvedenú v rozhodnutí súdu, alebo na základe rozhodnutia súdu po dobu troch rokov od právoplatnosti rozhodnutia (ďalej len „rozhodnutie o vylúčení“), fyzická osoba nesmie vykonávať funkciu člena štatutárneho orgánu alebo člena dozorného orgánu v obchodnej spoločnosti alebo družstve (ďalej len „vylúčený zástupca“). To platí rovnako aj pre pôsobenie ako vedúci organizačnej zložky podniku, vedúci podniku zahraničnej osoby, vedúci organizačnej zložky podniku zahraničnej osoby alebo prokurista.“*

Co z výše zmíněné citace zákona vyčíst nelze, je naopak explicitně zmíněno v důvodové zprávě k tomuto ustanovení. Diskvalifikace je na Slovensku de lege lata postavena, stejně jako u nás, na soudním rozhodnutí o vyloučení Osoby z výkonu funkce. Takové Osobě se pak říká „Vylúčený zástupca“¹⁷³. Vylúčený zástupca právní mocí diskvalifikačního rozhodnutí, stejně jako u nás, přestává být funkcionářem ve všech obchodních korporacích na Slovensku¹⁷⁴.

Co se však týče typů diskvalifikačních soudních rozhodnutí, pojetí tohoto institutu je velmi odlišné. Osobu lze vyloučit dvěma způsoby. První věta § 13a Obchodného zákonníku

¹⁷³ Dôvodová správa k zákonu č. 87/2015 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony. K bodu 1 (§ 13a)

¹⁷⁴ CFO.SK. Novela Obchodného zákonníka 1.1.2015 schválená parlamentom – komplexné zhrnutie [online]. <http://www.cfo.sk/>, 23. října 2014 [cit. 27. června 2016]. Dostupné na <<http://www.cfo.sk/articles/novela-obchodneho-zakonnika-1-1-2015-schvalena-parlamentom-komplexne-zhrnutie#.V3EzQvmLS03>>

tyto dva typy soudních rozhodnutí uvozuje poměrně zvláště, jako „rozhodnutí soudu“ a také „rozhodnutí soudu“.

První „rozhodnutí soudu“ dle § 13a Obchodního zákonníku

„Právoplatný rozsudok ukladajúci trest zákazu činnosti vykonávať funkciu člena štatutárneho orgánu, člena dozorného orgánu, vedúceho organizačnej zložky podniku, vedúceho podniku zahraničnej osoby, vedúceho organizačnej zložky podniku zahraničnej osoby alebo prokuristu je po dobu výkonu trestu rozhodnutím o vylúčení podľa predpisov obchodného práva.“¹⁷⁵

První rozhodnutí soudu spočívá v rozhodnutí trestního soudu o uložení trestu zákazu činnosti dle § 61 odst. 10 zákona č. 300/2005 Zb., Trestný zákon, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**Trestný zákon**“)¹⁷⁶. Toto, pro mne nezvyklé a zajímavé propojení trestní a obchodněprávní sankce, zřejmě rozšiřuje důvody pro vyloučení z výkonu funkce. Slovenskými pravidly pro ukládání trestů jsem se blíže nezabýval. Umím si přesto představit, že by soud vyslovil trest zákazu činnosti, a to příkladně jako trest doplňkový, pokud někdo jako člen statutárního orgánu v rámci podnikání společnosti vyrábí dětskou pornografii, což je na slovensku kriminalizováno § 368 Trestního zákona. Lze si tedy představit, že by mohla být Osoba diskvalifikována pro relativně široké spektrum trestných činů.

V takovém případě může být doba diskvalifikace 1-10 roků dle § 13a Obchodního zákonníku ve spojení s § 61 odst. 2 Trestního zákona. Ve výjimečných případech by však přicházel do úvahy dokonce diskvalifikace formou trestu zákazu činnosti na doživotí dle odst. 4;5 téhož ustanovení Trestního zákona. Stručně shrnuto, oproti české úpravě je zde ještě silnější příklon k veřejnému zájmu¹⁷⁷.

Hmotněprávní odlišnosti jsou samozřejmostí, neb se jedná o posouzení jednání naplňující skutkové podstaty různých trestných činů, kdežto v ČR máme ve své podstatě pouze dvě možné skutkové podstaty, vyjádřené v §§ 64 a 65 ZOK.

¹⁷⁵ § 61 odst. 10 Trestního zákona

¹⁷⁶ Dôvodová správa k zákonu č. 87/2015 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony. K bodu 1 (§ 13a)

¹⁷⁷ Srov. podkapitola 2.2..

Z procesního hlediska se taktéž přímo nabízejí základní principiální rozdíly, neboť se vylučuje dle trestně procesního předpisu, zákona č. 301/2006 Zb., Trestný poriadok, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**Trestný poriadok**“).

Příkladně uvádím zásadu In dubio pro reo, takotvenou v § 2 odst. 10 Trestného poriadku. V ČR se v obou případech diskvalifikačního řízení zásady trestního práva neuplatní, a naopak se užijí zásady zejména dle ZZŘ, popř. OSŘ.

Druhé „rozhodnutí soudu“ dle § 13a Obchodného zákonníku

„Právoplatný rozsudok súdu, ktorým sa rozhodlo o uložení povinnosti zaplatiť smluvnú pokutu, je rozhodnutím o vylúčení.“¹⁷⁸

Druhé rozhodnutí soudu zakládající diskvalifikaci dle § 13a Obchodného zákonníku odkazuje na § 74a odst. 6 zákona č. 7/2005 Zb., o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**ZoKaR**“)¹⁷⁹.

Jak je patrné z výše citovaného textu zákona, pro vymezení důvodů diskvalifikace je potřeba zodpovědět, kdy ukládá soud povinnost zaplatit smluvní pokutu ve smyslu tohoto ustanovení. Odpověď na tuto otázku nalezneme v § 11 odst. 2 ZoKaR. O uložení povinnosti zaplatit smluvní pokutu a tím i o diskvalifikaci rozhodne soud, pokud jsou kumulativně splněny následující podmínky:

- ❖ Osoba je členem statutárního orgánu, popř. likvidátorem, či zákonným zástupcem dotčené obchodní korporace (pouze S.R.O.; A.S.);
- ❖ tato společnost je předlužená¹⁸⁰;
- ❖ Osoba do 30 dní od doby, kdy se o předlužení dozvěděla nebo dozvědět měla, nepodala návrh na vyhlášení konkurzu.

¹⁷⁸ § 74a odst. 6 ZoKaR

¹⁷⁹ BARTOVÁ, Zuzana. Rozhodnutia o diskvalifikácii, nový právny inštitút krízy v Obchodnom zákonníku [online]. <http://www.epi.sk/>, 13. dubna 2016 [cit. 27. června 2016]. Dostupné na <<http://www.epi.sk/clanok-z-titulky/spolocnost-v-krize-top-tema.htm>>

¹⁸⁰ K pojmu předlužení dle § 3 odst. 3 ZoKaR: „Predlžený je ten, kto je povinný viesť účtovníctvo podľa osobitného predpisu, má viac ako jedného veriteľa a hodnota jeho záväzkov presahuje hodnotu jeho majetku.....“

Z výše enumerovaných podmínek druhé slovenské diskvalifikace¹⁸¹ vyplývá několikero zajímavých faktů pro srovnání.

Za prvé lze jednoznačně identifikovat společný prvek jak české diskvalifikace, tak české překážky výkonu funkce s touto slovenskou úpravou. Ve všech třech mnou probíraných úpravách, je cíleno na ochranu řádného průběhu insolvenčního řízení¹⁸².

Společnou je taktéž délka trvání diskvalifikační sankce, která je v tomto případě dle § 13a Obchodného zákonníku právě 3 roky.

Naopak velmi zajímavou specifičností na Slovensku je zákonná fikce o sjednání smluvní pokuty mezi společností a Osobou, která opomenula podat insolvenční návrh. Soudním rozhodnutím, kterým je Osoba diskvalifikována, se ještě navíc ukládá povinnost zaplatit dotčené společnosti pokutu ve výši poloviny minimální hodnoty základního kapitálu pro A.S.. Podle současné právní úpravy se tedy jedná o smluvní pokutu ve výši 12.500 Euro. Této smluvní pokuty se dle § 11 odst. 2 ZoKaR společnost nemůže nijak vzdát a nedá se ani dopředu smluvně vyloučit.

9.2. Základní odlišnosti mezi českou a slovenskou diskvalifikací

Mnohé již bylo řečeno v předchozí podkapitole. Dovolil bych si projevít názor, že česká a slovenská diskvalifikace jsou velice rozdílné záležitosti. Přesto mají lecco společné a jejich právní základ je o mnoho příbuznější, než vztah české diskvalifikace s Překážkou výkonu funkce.

¹⁸¹ Jen pro pořádek uvedu, že hovořím-li o druhé slovenské diskvalifikaci, míním vyloučení při rozhodnutí o uložení povinnosti zaplatit smluvní pokutu dle ZoKaR, kdežto první slovenskou diskvalifikací míním vyloučení z výkonu funkce jako trestní sankci zákaz činnosti dle Trestného zákona.

¹⁸² Srov. §§ 63;64 ZOK; § 381 ObchZ

Pro přehledné shrnutí základních odlišností české a slovenské diskvalifikace si opět pomohu tabulkou

Obchodný zákonník	ZOK
K diskvalifikaci existuje mnohost důvodů	Diskvalifikace ze 2 důvodů
Diskvalifikace buď soudem v trestním řízení, nebo insolvenčním soudem při rozhodnutí o smluvní pokutě jakožto další sankci (rozsudkem)	Diskvalifikace soudem - v obou případech zvláštní řízení nesporného charakteru (usnesení)
V trestním řízení na 1-10 let (výjimečně doživotí), u ins. soudu obligatorně na 3 roky, opětovná diskvalifikace není	Obligatorně na 3 roky, při porušení lze diskvalifikovat až na 10 let
Mohou být vyloučeny pouze FO	Mohou být vyloučeny FO i PO
Zákon nezná výjimky	Lze se dovolat výjimky z diskvalifikace pro konkrétní korporaci a to buď v samotném diskvalifikačním řízení, nebo následně v novém návrhovém řízení

Jako příklad další odlišnosti, kterou Obchodný zákonník v § 13a odst. 4 vyloučené osobě ukládá, je povinnost oznámit své vyloučení všem obchodním společnostem, které budou jejím vyloučením dotčeny. Takovou povinnost ZOK explicitně nezná, resp. ji neupravuje v ustanoveních o vyloučení z výkonu funkce.

9.3. Register diskvalifikací

Nová diskvalifikační úprava na Slovensku mimo jiné zavedla zvláštní rejstřík osob, tzv. Register diskvalifikací. Jedná se o centrální evidenci diskvalifikovaných osob. Právním základem registeru je zákon č. 757 Zb., o súdech, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**Zákon o súdech**“). Tento register vede Okresný súd Žilina pro celé Slovensko¹⁸³.

¹⁸³ BRÖSTL, Šaňo. Čo prinesie register diskvalifikácií? [online]. <http://www.ulpianus.sk/>, 4. května 2015 [cit. 28. června 2016]. Dostupné na < <http://www.ulpianus.sk/blog/8611/>>

Ve srovnání s Českou republikou se jedná o zcela jiný způsob evidence diskvalifikovaných osob. Zatímco na Slovensku mají tento jeden register, u nás se evidují diskvalifikované osoby takovým způsobem, že se údaj o vyloučení vyznačí v obchodním rejstříku u všech rejstříkových soudů při všech korporacích, kde vyloučená osoba ve funkci působila.

Na internetu koluje mnoho článků z doby před přijetím nové slovenské úpravy, které hovoří o návrzích registeru diskvalifikací, které nakonec legislativním procesem neprošly. Pro zajímavost bych zmínil, že slovenská vládní opozice se snažila prosadit volné zveřejnění registeru na internetu¹⁸⁴. Výsledkem je ale to, že „*register nebude verejne prístupný, ale za poplatok (2,50 Eur za každú aj začatú stranu) a na základe žiadosti sa z registra vydá osvedčenie o tom, či o žiadateľovi v registri diskvalifikácií určitý záznam je alebo nie je.*“¹⁸⁵

¹⁸⁴ POSTOJ.SK. Opozícia navrhuje zverejňovať register diskvalifikácií na webe [online]. www.postoj.sk, 15. května 2016 [cit. 29. února 2016]. Dostupné na <<https://www.postoj.sk/13684/opozicia-navrhuje-zverejnovat-register-diskvalifikacii-na-webe>>

¹⁸⁵ SEMANČÍKOVÁ, Gabriela. Novela obchodného zákonníka a register diskvalifikácií [online]. <http://www.aks.sk/>, [cit. 28. června 2016]. Dostupné na <<http://www.aks.sk/aktualne-informacie/239-novela-obchodneho-zakonnika-a-register-diskvalifikovanych-osob>>

Závěr

Na počátku psaní této práce jsem upřímně doufal, že budu popisovat a srovnávat názory na zcela převratný institut v našem novém soukromém právu. S touto prací se dnes loučím se smíšenými pocity. Během psaní jsem se s tématem seznámil do hloubky a mohu říci, že jsem narazil na spousty rozporuplných názorů největších českých autorit na dané téma. Dále jsem prostřednictvím diskusí s lidmi z praxe zjistil, že se institut diskvalifikace zatím nevyužívá a povědomí o něm je mezi advokáty pouze základní.

Mám pocit, že jsem se s tímto tématem sblížil a po většinu času mne bavilo se prací věnovat. Druhá strana mince je však taková, že se zřejmě jedná o téma, které v současné době nemá takový praktický význam, jak sem původně doufal. To je zřejmě také důvod, proč se mi nepodařilo dohledat relevantní judikaturu. Přesto jsem velice rád, že jsem se něčemu přiučil a výběr mého tématu hodnotím tak, že bylo vhodné toto téma zpracovat.

Snažil jsem se vyvarovat toho, aby byla má práce pouhým srovnáním čtyř základních komentářů, a proto jsem nezdědka formuloval své vlastní myšlenky. S komentáři jsem pracoval zpočátku opravdu hodně. Jak si ovšem pozorný čtenář správně všimne, v druhé polovině práce jsem se zdroji pracoval o něco méně. Byť možná není tento přístup pro diplomovou práci typický, shledal jsem, že je pro mne daleko zajímavější a přínosnější přemýšlet nad danou problematikou tímto způsobem.

V práci jsem shrnul všechny základní aspekty diskvalifikace, a to zejména její druhy, osobní rozsah, výjimky z vyloučení, následky celého diskvalifikačního procesu a procesní stránku celé problematiky. Mým stěžejním cílem bylo analyzovat novou právní úpravu a soustředit se na věci nedořešené. Věřím, že se mi podařilo v několika případech písemně popřemýšlet nad spory velkých českých právníků a podle mého nejlepšího vědomí se skromně zapojit do jejich veřejné debaty. Musím přiznat, že jsem se při psaní několikrát pozastavil a některými spornými otázkami jsem se ze strategických důvodů nezabýval. Bylo tomu tak proto, že bych si sám vyloženě jen vymýšlel, nebo hádal. Některé otázky jsem tedy plně ponechal Nejvyššímu soudu ČR, až se k němu diskvalifikace dostanou.

Identifikoval jsem základní rozdíly mezi současným Vyloučením z výkonu funkce a příbuzným institutem z Obchodního zákoníku, jež svou aplikací stále přesahuje do dnešní doby. Je opravdu pozoruhodné, jak moc se mohou tři mnou srovnávané instituty

(diskvalifikace CZ, diskvalifikace SK, překážka výkonu funkce) lišit. Rád bych si závěrem dovolil vyslovit názor na kvalitu výše zmíněných třech zákonných úprav.

Vezmu-li to chronologicky, u Překážky výkonu funkce byla praktická dostupnost a pružnost tohoto institutu. Každá obchodní korporace si mohla sama rozhodnout, zda bude překážku respektovat, nebo na ni nebude brát zřetel a vyloučenou osobu přesto do funkce povolá. Logicky zde absentovala efektivní ochrana veřejnosti, např. věřitelů dotčené obchodní korporace.

To mě přivádí k současné české úpravě, která naopak veškerou dispozici s účinky diskvalifikace deleguje na soudy. Nejprve jsem si myslel, že se bude jednat institut, který bude soudy přetěžovat a to zejména u diskvalifikace při úpadku. Po debatě s insolvenčním správcem jsem se však dozvěděl, že se s diskvalifikací doposud nesetkal. Kladně hodnotím to, že si již obchodní korporace teoreticky nemohou do vlivných funkcí dosazovat obchodně „nespolehlivé“ jedince. Prakticky však, pokud nemám špatné informace, se zatím moc nediskvalifikuje. Stručně řečeno, myslím, že nová česká úprava oproti té staré je krokem kupředu, pokud se bude v budoucnu tohoto institutu efektivně využívat.

Slovenskou úpravou diskvalifikace jsem se nezabýval tak podrobně jako ostatními dvěma úpravami. Myslím si, že spojení diskvalifikace a trestního řízení je velmi zajímavá cesta. Co bych ale určitě ze slovenské úpravy do té české převzal, je rozhodnutí soudu, že osoby vylučovaná zaplatí poškozené korporaci smluvní pokutu ve výši 12.500 Euro. Slovenské diskvalifikaci bych ale vytknul přílišnou strohost § 13a Obchodného zákonníku. Česká úprava je podle mého názoru komplexnější a přehlednější.

Seznam použitých zdrojů

Komentáře

1. BĚLOHLÁVEK, A. J. a kol. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. 2733 s.
2. ČÁP, Z.; JAHELKA, P.; JOSKOVÁ, L.; HEJDA, J.; VANĚČKOVÁ, V. *Zákon o obchodních korporacích. Výklad jednotlivých ustanovení včetně návaznosti na české a evropské předpisy*. 1. vydání. Praha: Linde Praha a. s., 2013. 784 s.
3. FALDYNA, F. a kol. *Obchodní právo*. 2. vydání. Praha: Walters Kluwer, a. s., 2010. 1170 s.
4. LASÁK, J. a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Obchodní zákoník. Srovnávací texty*. Praha: Walters Kluwer ČR, 2013. 358 s.
5. LASÁK, J.; POKORNÁ, J.; ČÁP, Z.; DOLEŽIL, T. a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. I. díl. Praha: Walters Kluwer, a. s., 2014. 1608 s.
6. LASÁK, J.; POKORNÁ, J.; ČÁP, Z.; DOLEŽIL, T. a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. II. díl. Praha: Walters Kluwer, a. s., 2014. 1264 s.
7. LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. 2400 s.
8. LAVICKÝ, P. a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Řízení nesporné. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015. 1012 s.
9. POKORNÁ, J.; KOVAŘÍK, Z.; ČÁP, Z. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář. I. díl*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009. 1115 s.

10. SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 1422 s.
11. SVOBODA, K., TLÁŠKOVÁ, Š., VLÁČIL, D., LEVÝ, J., HROMADA, M. a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015. 1054 s.
12. ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. 2150 s.
13. ŠTENGLOVÁ, I.; HAVEL, B.; CILEČEK, F.; KUHN, P.; ŠUK, P. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. I. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 1008 s.
14. ŠTENGLOVÁ, I.; PLÍVA, S.; TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 13. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. 1469 s.
15. ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J.; FIALA, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek I*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014. 1736 s.

Judikatura

1. Usnesení NS ze dne 18. 10. 2006, sp. zn.: 5 Tdo 1224/2006
2. Rozsudek NS ze dne 30. 10. 2008, sp. zn.: 29 Cdo 2531/2008

Monografie

1. Diplomová práce Daniela Lály, Praha, *DISKVALIFIKACE ČLENŮ ORGÁNU A DALŠÍCH OSOB Z VÝKONU FUNKCE V OBCHODNÍ KORPORACI*
2. HEJDA, Jan a kol. *Nový zákon o obchodních společnostech a družstvech. Poznámkové znění*. Anag, 2013. 859 s.

Články

1. BARTOVÁ, Zuzana. *Rozhodnutia o diskvalifikácii, nový právny inštitút krízy v Obchodnom zákonníku* [online]. <http://www.epi.sk/>, 13. dubna 2016 [cit. 27. června 2016]. Dostupné na <<http://www.epi.sk/clanok-z-titulky/spolocnost-v-krize-top-tema.htm>>
2. BEZOUŠKA, Petr. *Souznění pravidla péče řádného hospodáře a podnikatelského úsudku* [online]. www.prkpartners.cz, [cit. 29. února 2016]. Dostupné na <<http://www.prkpartners.cz/rekodifikace/legislativni-novinky/404-souzneni-pravidla-pece-radneho-hospodare-a-podnikatelskeho-usudku/>>
3. BRÖSTL, Šaňo. *Čo prinesie register diskvalifikácií?* [online]. <http://www.ulpianus.sk/>, 4. května 2015 [cit. 28. června 2016]. Dostupné na <<http://www.ulpianus.sk/blog/8611/>>
4. CFO.SK. *Novela Obchodného zákonníka 1.1.2015 schválená parlamentom – komplexné zhrnutie* [online]. <http://www.cfo.sk/>, 23. října 2014 [cit. 27. června 2016]. Dostupné na <http://www.cfo.sk/articles/novela-obchodneho-zakonnika-1-1-2015-schvalena-parlamentom-komplexne-zhrnutie#.V3EzQvmLS03>
5. POSTOJ.SK. *Opozícia navrhuje zverejňovať register diskvalifikácií na webe* [online]. www.postoj.sk, 15. května 2016 [cit. 29. února 2016]. Dostupné na <https://www.postoj.sk/13684/opozicia-navrhuje-zverejnovat-register-diskvalifikacii-na-webe>
6. SEMANČÍKOVÁ, Gabriela. *Novela obchodného zákonníka a register diskvalifikácií* [online]. <http://www.aks.sk/>, [cit. 28. června 2016]. Dostupné na <<http://www.aks.sk/aktualne-informacie/239-novela-obchodneho-zakonnika-a-register-diskvalifikovanych-osob>>

7. ŘEHÁČEK, O; VRBA, M., *Nová úprava obchodních korporací a některé její souvislosti s insolvenčním právem*. Právní rozhledy, 2012, č. 10, s. 360
8. ŽIŽLAVSKÝ, M. Jak oddlužit korporaci? Nové možnosti reorganizace. *Bulletin advokacie*. 2014, roč. 14, č. 4, s. 31 a násl.

Právní předpisy

1. předpis č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů
2. zákon č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních společnostech a družstvech, v platném znění
3. zákon č. 513/1991 Sb., Obchodní zákoník, v platném znění
4. zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů
5. zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů
6. zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
7. zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník, v platném znění
8. zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů
9. zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
10. zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, ve znění pozdějších předpisů
11. zákon č. 513/1991 Zb., Obchodný zákonník, ve znění pozdějších předpisů (SK)
12. zákon č. 300/2005 Zb., Trestný zákon, ve znění pozdějších předpisů (SK)
13. zákon č. 301/2005 Zb., Trestný poriadok, ve znění pozdějších předpisů (SK)
14. zákon č. 7/2005 Zb., o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ve znění pozdějších předpisů (SK)
15. zákon č. 757 Zb., o súdoch, ve znění pozdějších předpisů (SK)

Ostatní

1. Důvodová zpráva k zákonu č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních ze dne 27.2.2013

2. Důvodová zpráva k zákonu č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech
3. URRICH, Petr. Služba krizového řízení a restrukturalizace podniku [online]. krizovy-manazer.eu. Dostupné na < <http://www.krizovy-manazer.eu/krizovy-management.html>>
4. Dôvodová správa k zákonu č. 87/2015 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony

Shrnutí

Vyloučení člena statutárního orgánu obchodní korporace z výkonu funkce

Práce pojednává o institutu Vyloučení z výkonu funkce, který byl v České republice zaveden s účinností od 1. ledna 2014 zákonem o obchodních korporacích.

Vyloučení z výkonu funkce spočívá v rozhodnutí soudu o zákazu s konstitutivním účinkem. Je-li osoba takto vyloučena, její působení ve všech funkcích typu statutárního orgánu zaniká.

Hlavním cílem práce je podrobný výklad § 63 a násl. zákona o obchodních korporacích. Řešen je zejména osobní rozsah, výjimky z vyloučení a právní následky vyloučení. Pozornost je dále věnována srovnání Diskvalifikace s Překážkou výkonu funkce, kterou znal, dnes již neúčinný, Obchodní zákoník. V neposlední řadě se práce taktéž věnuje Diskvalifikaci na Slovensku.

Abstract

Expulsion from office of a member of the statutory body of a business corporation

This Thesis deals with a disqualification of a person from being executives of companies. The Disqualification provisions became a part of a czech law as a component of the Business Corporations Act which came in force on 1st January 2014.

The Disqualification is a ban for an individual or a legal entity based on forbidding the persons to act as company directors. The ban can be constituted only by a court. Once the person is disqualified, its all directing powers are terminated.

The Thesis is focused on detailed interpretation of Section 63 et al. of the Business Corporations Act. Namely the Thesis deals with the personal scope of disqualification, exceptions as well as consequences of disqualification.

Finally the attention is also turned to comparison of the current czech, former czech and slovak law.

Klíčová slova

vyřlučení z výkonu funkce, diskvalifikace, obchodní korporace, překážka výkonu funkce, ochrana obchodních korporací, péče řádného hospodáře, statutární orgán

Key words

disqualification, company, business corporation, obstacle to be an executive of company, protection of companies, duty to exercise reasonable and diligent care, statutory authority, statutory body, expulsion from office